TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2024. gada 19. decembrī *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patvēruma politika – Pagaidu aizsardzība pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā – Direktīva 2001/55/EK – 4. un 7. pants – Krievijas bruņoto spēku iebrukums Ukrainā – Īstenošanas lēmums (ES) 2022/382 – 2. panta 3. punkts – Dalībvalsts iespēja piemērot pagaidu aizsardzību pārvietotajām personām, kuras nav minētas šajā lēmumā – Brīdis, kurā dalībvalsts, kas šādām personām sniegusi pagaidu aizsardzību, var šo aizsardzību izbeigt – To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi – Direktīva 2008/115/EK – 6. pants – Atgriešanas lēmums – Brīdis, kurā dalībvalsts var pieņemt atgriešanas lēmumu – Nelikumīga uzturēšanās

Apvienotajās lietās C-244/24 un C-290/24 [*Kaduna*] [i]

par diviem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Amsterdamā, Nīderlande) (C-244/24) un *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) (C-290/24) iesniegušas ar 2024. gada 29. marta un 2024. gada 25. aprīļa lēmumiem un kas Tiesā reģistrēti attiecīgi 2024. gada 4. aprīlī un 2024. gada 25. aprīlī, tiesvedībās

P (C-244/24),

AI,

ZY,

BG (C-290/24)

pret

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], palātu priekšsēdētāji F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurgs [*C. Lycourgos*] (referents), I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], S. Rodins [*S. Rodin*], A. Kumins [*A. Kumin*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*], D. Gracijs [*D. Gratsias*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*], tiesneši J. Regans [*E. Regan*], J. Pasers [*J. Passer*], Z. Čehi [*Z. Csehi*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

ģenerāladvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretāre: N. Mundhenke [*N. Mundhenke*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2024. gada 3. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– P vārdā – *C. E. van Diepen*, *advocate*,

– AI vārdā – *P. Krämer-Ograjensek*, *advocate*,

– ZY vārdā – *R. H. T. van Boxmeer*, *advocaat*,

– BG vārdā – *T. E. van Houwelingen-Boer*, *advocaat*,

– Nīderlandes valdības vārdā – *M. K. Bulterman*, *A. Hanje* un *M. J. Langer*, pārstāves,

– Eiropas Komisijas vārdā – *A. Baeckelmans*, *F. Blanc-Simonetti*, *M. Debieuvre* un *A. Katsimerou*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 22. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt:

– Padomes Direktīvas 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas (OV 2001, L 212, 12. lpp.), 4. pantu un 7. panta 1. punktu, Padomes Īstenošanas lēmuma (ES) 2022/382 (2022. gada 4. marts), ar ko Direktīvas 2001/55/EK 5. panta izpratnē konstatē no Ukrainas pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību un nosaka pagaidu aizsardzības ieviešanu (OV 2022, L 71, 1. lpp.), 2. panta 3. punktu un Padomes Īstenošanas lēmuma (ES) 2023/2409 (2023. gada 19. oktobris), ar ko pagarina ar Īstenošanas lēmumu (ES) 2022/382 ieviesto pagaidu aizsardzību (OV L, 2023/2409), 1. pantu;

– Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.), 6. pantu.

2 Šie lūgumi iesniegti divās tiesvedībās starp trešo valstu valstspiederīgajiem P (C-244/24), kā arī AI, ZY un BG (C-290/24), no vienas puses, un *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (tieslietu un drošības valsts sekretārs, Nīderlande; turpmāk tekstā – "valsts sekretārs"), no otras puses, par šiem valstspiederīgajiem sniegtās pagaidu aizsardzības izbeigšanu un par to atgriešanas lēmumu tiesiskumu, kas pieņemti attiecībā uz viņiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Tiesību normas, kas attiecas uz pagaidu aizsardzību

– *Direktīva 2001/55*

3 Direktīvas 2001/55 2., 8. un 13. apsvērumā noteikts:

"(2) Pārvietotās personas, kas nevar atgriezties savās izcelsmes valstīs, pēdējos gados arvien vairāk masveidā ieplūst Eiropā. Šādos gadījumos var būt nepieciešami izņēmuma pasākumi, lai tām piedāvātu tūlītēju pagaidu aizsardzību.

[..]

8) Tādēļ jānosaka obligātie standarti pagaidu aizsardzības sniegšanai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā un jāveic pasākumi, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas.

[..]

(13) Ar šo direktīvu ieviestie noteikumi ir ārkārtēji, tad to pārvietoto personu no trešām valstīm, kas nespēj atgriezties savās izcelsmes valstīs, masveida pieplūduma vai tā draudu gadījumā būtu jāierobežo piedāvātās aizsardzības ilgums."

4 Šīs direktīvas 1. pantā paredzēts:

"Šīs direktīvas mērķis ir ieviest obligātos standartus pagaidu aizsardzības sniegšanai to pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā no trešām valstīm, kas nespēj atgriezties savās izcelsmes valstīs, un līdzsvarot dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas."

5 Minētās direktīvas 2. pantā noteikts:

"Šajā direktīvā:

a) "pagaidu aizsardzība" ir ārkārtēja procedūra, lai tādu pārvietoto personu no trešām valstīm, kas nespēj atgriezties savās izcelsmes valstīs, masveida pieplūduma vai tā draudu gadījumā nodrošinātu šīm personām tūlītēju un pagaidu aizsardzību, jo īpaši, ja ir arī draudi, ka patvēruma sistēma nespēs šo pieplūdumu regulēt attiecīgo personu un citu aizsardzību lūdzošu personu interesēs, bez nelabvēlīgām sekām tās efektīvai darbībai;

[..]

g) "uzturēšanās atļauja" ir jebkura atļauja, kuru izsniegusi dalībvalsts iestāde un kura ir paredzēta minētās valsts tiesību aktos, kas atļauj trešās valsts piederīgajam vai bezvalstniekam uzturēties tās teritorijā;

[..]."

6 Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 3. panta 1. punktu:

"Pagaidu aizsardzība neliedz atzīt bēgļa statusu saskaņā ar [1951. gada 28. jūlijā Ženēvā parakstīto Konvenciju par bēgļa statusu (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sēj., 150. lpp., Nr. 2545 (1954)], kas papildināta ar 1967. gada 31. janvārī Ņujorkā noslēgto Protokolu par bēgļa statusu]."

7 Direktīvas 2001/55 4. pantā paredzēts:

"1. Neatkarīgi no 6. panta pagaidu aizsardzība ilgst vienu gadu. Ja vien aizsardzība nav pārtraukta saskaņā ar 6. panta 1. punkta b) apakšpunkta noteikumiem, to var automātiski pagarināt par sešiem mēnešiem, ne ilgāk par vienu gadu.

2. Ja cēloņi pagaidu aizsardzībai turpina pastāvēt, tad Padome ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma var nolemt pagaidu aizsardzību pagarināt līdz vienam gadam; Komisija izskata arī katru dalībvalstu lūgumu par to, lai Komisija iesniegtu Padomei šādu priekšlikumu."

8 Saskaņā ar šīs direktīvas 5. pantu:

"1. Pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību nosaka ar Padomes lēmumu, ko pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma; Komisija izskata arī katru dalībvalstu lūgumu par to, lai Komisija iesniegtu Padomei šādu priekšlikumu.

[..]

3. Padomes lēmums nosaka attiecīgo pārvietoto personu pagaidu aizsardzības ieviešanu saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem visās dalībvalstīs. Šajā lēmumā ir vismaz:

a) to īpašo personu grupu apraksts, kam tiek piemērota pagaidu aizsardzība;

b) diena, kad pagaidu aizsardzība stāsies spēkā;

[..]

4. Padomes lēmums balstās uz:

a) situācijas pārbaudi un pārvietoto personu pārvietošanās mēroga novērtējumu;

b) pagaidu aizsardzības noteikšanas lietderības novērtējumu, ņemot vērā iespējamo ārkārtas palīdzību un tai atbilstošo rīcību vai šādu pasākumu nepietiekamību;

c) informāciju, kas saņemta no dalībvalstīm, Komisijas, [Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos (*UNHCR*)] un citām attiecīgām starptautiskām organizācijām.

[..]"

9 Minētās direktīvas 6. pantā noteikts:

"1. Pagaidu aizsardzība izbeidzas:

a) tad, ja sasniegts pagaidu aizsardzības maksimālais ilgums; vai

b) jebkurā laikā, pēc Padomes lēmuma, ko pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma; Komisija izskata arī katru dalībvalstu lūgumu par to, lai Komisija iesniegtu Padomei šādu priekšlikumu.

2. Padomes lēmums balstās uz fakta konstatāciju, ka situācija izcelsmes valstī ir tāda, lai tiem, kam piešķirta pagaidu aizsardzība, atļautu drošu un ilgstošu atgriešanos, pienācīgi ievērojot cilvēktiesības un pamatbrīvības, un dalībvalstu saistības attiecībā uz neatgriešanu. Par Padomes lēmumu informē Eiropas Parlamentu."

10 Šīs pašas direktīvas 7. pantā paredzēts:

"1. Dalībvalstis var paplašināt pagaidu aizsardzību, kas paredzēta šajā direktīvā, papildus tām pārvietoto personu kategorijām, kam piemēro 5. pantā paredzēto Padomes lēmumu, ja personas ir pārvietotas tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona. Dalībvalstis to nekavējoties paziņo Padomei un Komisijai.

2. Šīs direktīvas 24., 25. un 26. panta noteikumi neattiecas uz 1. [punktā] minēto tiesību izmantošanu, izņemot strukturālo atbalstu, kas iekļauts ar [Padomes] Lēmumu 2000/596/EK [(2000. gada 28. septembris), ar ko izveido Eiropas Bēgļu fondu (OV 2000, L 252, 12. lpp.),] izveidotajā Eiropas Bēgļu fondā, saskaņā ar šā lēmuma nosacījumiem."

11 Direktīvas 2001/55 III nodaļā "Dalībvalstu saistības pret personām, kam ir pagaidu aizsardzība" ietverts šīs direktīvas 8.–16. pants.

12 Minētās direktīvas 8. panta 1. punktā paredzēts:

"Dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai personām, kurām ir pagaidu aizsardzība, nodrošinātu uzturēšanās atļaujas visam aizsardzības laikam. Šādam nolūkam izsniedz dokumentus vai citus līdzvērtīgus apliecinājumus."

13 Direktīvas 2001/55 IV nodaļā "Patvēruma piešķiršanas procedūras pieejamība saistībā ar pagaidu aizsardzību" ietverts šīs direktīvas 17.–19. pants.

14 Minētās direktīvas 17. pantā noteikts:

"1. Personām, kam ir pagaidu aizsardzība, jebkurā laikā jābūt iespējai iesniegt patvēruma pieteikumu.

2. Jebkura patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas nav veikta līdz pagaidu aizsardzības termiņa beigām, pabeidz pēc šā termiņa beigām."

15 Direktīvas 2001/55 V nodaļā "Atgriešanās un pasākumi pēc tam, kad pagaidu aizsardzība ir beigusies" ietverts šīs direktīvas 20.–23. pants.

16 Saskaņā ar minētās direktīvas 20. pantu:

"Pēc pagaidu aizsardzības izbeigšanās vispārējos tiesību aktus par aizsardzību un ārzemniekiem dalībvalstīs piemēro, neskarot 21., 22. un 23. pantu."

17 Šīs pašas direktīvas 21. pants formulēts šādi:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai personām, kam ir pagaidu aizsardzība vai kam pagaidu aizsardzība ir beigusies, radītu iespēju brīvprātīgi atgriezties. Dalībvalstis nodrošina, ka noteikumi, kas personām, kurām ir pagaidu aizsardzība, regulē brīvprātīgu atgriešanos, atvieglo to atgriešanos, respektējot cilvēka cieņu.

Dalībvalsts nodrošina, ka lēmumu par minēto personu atgriešanos pieņem, zinot visus faktus. Dalībvalstis var paredzēt pārbaudes vizītes.

2. Kamēr pagaidu aizsardzība nav beigusies, dalībvalstis, balstoties uz apstākļiem izcelsmes valstī, labvēlīgi izskata lūgumus par atgriešanos uzņēmējā dalībvalstī no personām, kas ir baudījuši pagaidu aizsardzību un izmantojuši savas tiesības uz brīvprātīgu atgriešanos.

3. Pagaidu aizsardzības beigās dalībvalstis var paredzēt individuālā kārtā turpināt III nodaļā noteiktās saistības attiecībā uz personām, uz kurām ir attiecināta pagaidu aizsardzība un kuras ir izmantojušas brīvprātīgās atgriešanās programmas. Pagarinājums ir spēkā līdz atgriešanās dienai."

18 Direktīvas 2001/55 22. pantā paredzēts:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personām, kam pagaidu aizsardzība ir beigusies un kam nav tiesību uzturēties, piespiedu atgriešana noritētu, pienācīgi respektējot cilvēka cieņu.

2. Piespiedu atgriešanas gadījumos dalībvalstis izskata jebkurus humānus iemeslus, kas īpašos gadījumos atgriešanos var padarīt neiespējamu vai nepamatotu."

19 Saskaņā ar šīs direktīvas 23. pantu:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus attiecībā uz to personu uzturēšanās nosacījumiem, kurām ir piešķirta pagaidu aizsardzība, ko viņu veselības stāvokļa dēļ nevar pamatoti sagaidīt, piemēram, ja viņām būtu smagi jācieš no viņu ārstēšanas pārtraukšanas. Personas neizraida tik ilgi, kamēr turpinās šis stāvoklis.

2. Dalībvalstis var atļaut turpināt uzturēties ģimenēm, kurās ir nepilngadīgi bērni, kas dalībvalstī apmeklē skolu, ļaujot šiem bērniem pabeigt kārtējo mācību laikposmu."

– *Īstenošanas lēmums 2022/382*

20 Īstenošanas lēmuma 2022/382 7., 11.–14. un 21. apsvērumā noteikts:

"(7) Minētie skaitļi liecina par to, ka Savienība varētu saskarties ar situāciju, ko raksturo tādu pārvietoto personu no Ukrainas masveida pieplūdums, kuras nespēj atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā Krievijas militārās agresijas dēļ. Masveida pieplūduma apmērs varētu būt tāds, kas rada arī skaidrus draudus, ka dalībvalstu patvēruma sistēmas nespēs šo personu plūsmu apstrādāt tā, lai neradītu nelabvēlīgu ietekmi uz sistēmu efektīvu darbību un uz attiecīgo personu un citu aizsardzību pieprasošu personu interesēm.

[..]

(11) Šā lēmuma mērķis ir ieviest pagaidu aizsardzību Ukrainas valstspiederīgajiem, kuri uzturējās Ukrainā un kuri ir pārvietoti 2022. gada 24. februārī vai pēc tam Krievijas bruņoto spēku militārā iebrukuma, kas sākās minētajā dienā, rezultātā. Pagaidu aizsardzība būtu jāievieš arī attiecībā uz trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri pārvietoti no Ukrainas 2022. gada 24. februārī vai pēc tam un kuriem līdz 2022. gada 24. februārim Ukrainā bija bēgļa statuss vai līdzvērtīga aizsardzība. Turklāt ir svarīgi saglabāt ģimeņu vienotību un izvairīties no tā, ka vienas ģimenes locekļiem ir atšķirīgs statuss. Tādēļ ir nepieciešams ieviest pagaidu aizsardzību arī attiecībā uz minēto personu ģimenes locekļiem, ja viņu ģimene Ukrainā jau atradās un uzturējās to notikumu laikā, kas saistīti ar pārvietoto personu masveida pieplūdumu.

(12) Ir arī lietderīgi paredzēt aizsardzību bezvalstniekiem un trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri var pierādīt, ka pirms 2022. gada 24. februāra tie likumīgi uzturējās Ukrainā, pamatojoties uz derīgu pastāvīgās uzturēšanās atļauju, kas izsniegta saskaņā ar Ukrainas tiesību aktiem, un kuri nevar pie drošiem un ilgstošiem nosacījumiem atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā. Šāda aizsardzība būtu jāīsteno vai nu piemērojot tām šo lēmumu vai citu pienācīgu aizsardzību saskaņā ar valsts tiesību aktiem, par ko lemj katra dalībvalsts. Personām, kuras vēlas saņemt aizsardzību, būtu jāspēj pierādīt, ka tās atbilst šiem atbilstības kritērijiem, uzrādot attiecīgos dokumentus attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm. Ja persona nespēj uzrādīt attiecīgos dokumentus, dalībvalstīm vajadzētu šādu personu novirzīt uz atbilstošu procedūru.

(13) Saskaņā ar Direktīvu [2001/55] dalībvalstis var paplašināt pagaidu aizsardzību, to attiecinot uz visiem citiem bezvalstniekiem vai trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturas Ukrainā un nespēj pie drošiem un ilgstošiem nosacījumiem atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā. Šādas personas varētu būt trešo valstu valstspiederīgie, kuri īstermiņā studēja vai strādāja Ukrainā to notikumu laikā, kas izraisījuši pārvietoto personu masveida pieplūdumu. Šādas personas jebkurā gadījumā būtu jāuzņem Savienībā humanitāru apsvērumu dēļ, neprasot, jo īpaši, derīgu vīzu vai pietiekamus iztikas līdzekļus vai derīgus ceļošanas dokumentus, lai nodrošinātu viņu drošu pārvietošanos nolūkā atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

(14) Dalībvalstis var arī paplašināt pagaidu aizsardzību, to attiecinot uz papildu pārvietoto personu kategorijām, pārsniedzot tās, kam piemērojams šis lēmums, ja minētās personas ir pārvietotas tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona, kā minēts šajā lēmumā. Minētajā gadījumā dalībvalstīm nekavējoties būtu jāinformē Padome un Komisija. Šajā sakarā dalībvalstis būtu jāmudina apsvērt pagaidu aizsardzības paplašināšanu, to attiecinot uz tām personām, kuras aizbēgušas no Ukrainas neilgi pirms 2022. gada 24. februāra, palielinoties spriedzei, vai kuras atradās Savienības teritorijā (piemēram, pavadot brīvdienas vai darba dēļ) tieši pirms minētā datuma un kuras bruņotā konflikta dēļ nevar atgriezties Ukrainā.

[..]

(21) Saskaņā ar Direktīvu [2001/55] pagaidu aizsardzības ilgumam sākotnēji būtu jābūt vienam gadam. Ja vien aizsardzība nav pārtraukta saskaņā ar minētās direktīvas 6. panta 1. punkta b) apakšpunkta noteikumiem, minētais laikposms būtu automātiski jāpagarina par sešiem mēnešiem, bet ne ilgāk par vienu gadu. Komisija pastāvīgi pārraudzīs un pārskatīs situāciju. Tā jebkurā laikā var ierosināt Padomei izbeigt pagaidu aizsardzību, pamatojoties

uz faktu, ka situācija Ukrainā ļauj droši un ilgstoši atgriezties tām personām, kurām piešķirta pagaidu aizsardzība, vai ierosināt Padomei pagarināt pagaidu aizsardzību uz laiku līdz vienam gadam."

21 Šī īstenošanas lēmuma 1. pantā paredzēts:

"Ar šo tiek konstatēta tādu pārvietoto personu masveida pieplūduma esamība Savienībā, kurām bruņota konflikta rezultātā nācās atstāt Ukrainu."

22 Minētā īstenošanas lēmuma 2. panta 1.–3. punktā noteikts:

"1. Šo lēmumu piemēro šādām pārvietotu personu kategorijām, kuras pārvietotas no Ukrainas 2022. gada 24. februārī vai pēc tam Krievijas bruņoto spēku militārā iebrukuma, kas sākās minētajā dienā, rezultātā:

a) Ukrainas valstspiederīgie, kuri pirms 2022. gada 24. februāra uzturējās Ukrainā;

b) bezvalstnieki un trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgie, kuri Ukrainā pirms 2022. gada 24. februāra ir saņēmuši starptautisko aizsardzību vai līdzvērtīgu valsts aizsardzību; un

c) šā punkta a) un b) apakšpunktā minēto personu ģimenes locekļi.

2. Dalībvalstis piemēro vai nu šo lēmumu, vai pienācīgu aizsardzību saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem attiecībā uz bezvalstniekiem un trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri var pierādīt, ka pirms 2022. gada 24. februāra tie likumīgi uzturējās Ukrainā, pamatojoties uz derīgu pastāvīgās uzturēšanās atļauju, kas izsniegta saskaņā ar Ukrainas tiesību aktiem, un kuri nevar drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

3. Saskaņā ar Direktīvas [2001/55] 7. pantu dalībvalstis šo lēmumu var arī piemērot citām personām, tostarp bezvalstniekiem un trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturējās Ukrainā un kuri nevar drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā."

23 Atbilstoši Īstenošanas lēmuma 2022/382 4. pantam tas stājās spēkā dienā, kad tas tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, proti, 2022. gada 4. martā.

– *Īstenošanas lēmums 2023/2409*

24 Īstenošanas lēmuma 2023/2409 3. un 7. apsvērumā noteikts:

"(3) Saskaņā ar Direktīvu [2001/55] pagaidu aizsardzība sākotnēji tika piemērota uz vienu gadu, proti, līdz 2023. gada 4. martam, un pēc tam tika automātiski pagarināta par vēl vienu gadu līdz 2024. gada 4. martam.

[..]

(7) Lielais pārvietoto personu skaits Savienībā, kurām piešķirta pagaidu aizsardzība, visticamāk, nesamazināsies, kamēr turpināsies karš pret Ukrainu. Tādēļ ir nepieciešams pagarināt pagaidu aizsardzību, lai risinātu to personu situāciju, kuras pašlaik saņem pagaidu aizsardzību Savienībā vai kurām šāda aizsardzība būs vajadzīga no 2024. gada 4. marta, jo tā

nodrošina tūlītēju aizsardzību un piekļuvi saskaņotam tiesību kopumam, vienlaikus līdz minimumam samazinot formalitātes masveida pieplūduma situācijā Savienībā. Pagaidu aizsardzības pagarināšana arī palīdzēs nodrošināt, ka dalībvalstu patvēruma sistēmas netiek pārslogotas, ievērojami palielinoties to starptautiskās aizsardzības pieteikumu skaitam, kurus varētu iesniegt personas, kas pagaidu aizsardzību saņem līdz 2024. gada 4. martam, ja pagaidu aizsardzība šajā datumā tiktu pārtraukta, vai personas, kas bēg no kara Ukrainā un ierodas Savienībā pēc minētā datuma un pirms 2025. gada 4. marta."

25 Šī īstenošanas lēmuma 1. pantā paredzēts:

"Pagaidu aizsardzība, kas piešķirta no Ukrainas pārvietotajām personām, kuras minētas Īstenošanas lēmuma [2022/382] 2. pantā, tiek pagarināta par vienu gadu līdz 2025. gada 4. martam."

– *Īstenošanas lēmums (ES) 2024/1836*

26 Padomes Īstenošanas lēmuma (ES) 2024/1836 (2024. gada 25. jūnijs), ar ko pagarina ar Īstenošanas lēmumu (ES) 2022/382 ieviesto pagaidu aizsardzību (OV L, 2024/1836), 1. pantā noteikts:

"Pagaidu aizsardzība, kas piešķirta no Ukrainas pārvietotajām personām, kuras minētas Īstenošanas lēmuma [2022/382] 2. pantā [..], tiek pagarināta par vēl vienu gadu līdz 2026. gada 4. martam."

Citas atbilstošās tiesību normas

– *Direktīva 2008/115*

27 Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punktā noteikts:

"Šī direktīva attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā."

28 Saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu:

"Šī direktīva neierobežo tādus noteikumus, kas varētu būt labvēlīgāki trešās valsts valstspiederīgajiem, kuri noteikti Kopienas tiesību aktos imigrācijas un patvēruma jomā."

29 Minētās direktīvas 5. pantā paredzēts:

"Īstenojot šo direktīvu, dalībvalstis pilnībā ņem vērā:

a) bērna intereses,

b) ģimenes dzīvi,

c) attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā veselības stāvokli

un ievēro neizdošanas principu."

30 Šīs pašas direktīvas 6. pantā noteikts:

"1. Neskarot šā panta 2. līdz 5. punktā minētos izņēmumus, dalībvalstis pieņem atgriešanas lēmumu par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā.

[..]

6. Šī direktīva neaizliedz dalībvalstīm ar vienu administratīvu vai tiesas lēmumu vai tiesas aktu, kā tas noteikts attiecīgās valsts tiesību aktos, pieņemt lēmumu par likumīgas uzturēšanās izbeigšanu kopā ar atgriešanas lēmumu un/vai izraidīšanas lēmumu, neskarot procesuālās garantijas, kas paredzētas III nodaļā, kā arī saskaņā ar citiem attiecīgiem Kopienas un valstu tiesību aktu noteikumiem."

– *Direktīva 2013/32/ES*

31 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.) 2. pantā paredzēts:

"Šajā direktīvā:

[..]

q) "turpmāks pieteikums" ir starptautiskās aizsardzības pieteikums, kas ir sagatavots pēc tam, kad ir pieņemts galīgais lēmums par iepriekšēju pieteikumu, tostarp gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs ir skaidri atsaucis savu pieteikumu, un gadījumos, kad atbildīgā iestāde ir noraidījusi pieteikumu pēc tā netiešas atsaukšanas saskaņā ar 28. panta 1. punktu."

32 Šīs direktīvas 33. panta 2. punktā noteikts:

"Dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu tikai tad, ja:

[..]

d) pieteikums ir turpmāks pieteikums, kurā nav ietverti jauni elementi vai konstatējumi, kas saistīti ar izvērtēšanu, vai pieteikuma iesniedzējs ir kvalificējams kā bēglis vai persona, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību atbilstīgi [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīvai 2011/95/ES [(2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.)]; vai

[..]."

– *Regula (ES) 2016/399*

33 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/399 (2016. gada 9. marts) par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2016, L 77, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 12. septembra Regulu (ES) 2018/1240 (OV 2018, L 236, 1. lpp.), 6. pantā paredzēti nosacījumi trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanai Savienības teritorijā uz plānotu uzturēšanos, kuras ilgums nepārsniedz 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā. Viens no šiem pienākumiem, kas attiecas uz noteiktu trešo valstu valstspiederīgajiem, ir tāds, ka viņiem jābūt derīgai vīzai.

– *Regula (ES) 2018/1860*

34 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/1860 (2018. gada 28. novembris) par Šengenas informācijas sistēmas izmantošanu to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanai, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi (OV 2018, L 312, 1. lpp.), 3. panta 1. punktā paredzēts:

"Dalībvalstis ievada [Šengenas informācijas sistēmā (*SIS*)] brīdinājumus par trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecas atgriešanas lēmums, lai pārliecinātos, ka atgriešanās pienākums ir izpildīts, un lai atbalstītu atgriešanas lēmumu izpildi. Brīdinājumu par atgriešanu nekavējoties ievada *SIS* pēc tam, kad ir izdots atgriešanas lēmums."

Nīderlandes tiesības

2000. gada Ārvalstnieku likums

35 2000. gada 23. novembra *Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet* (*Vreemdelingenwet 2000*) (Likums par Ārvalstnieku likuma visaptverošu pārskatīšanu (2000. gada Ārvalstnieku likums); *Stb*. 2000, Nr. 495), redakcijā, kas piemērojama pamatlietās (turpmāk tekstā – "2000. gada Ārvalstnieku likums"), 8. pantā noteikts:

"Ārvalstnieks ir tiesīgs likumīgi uzturēties Nīderlandē vienīgi:

[..]

f) ja šajā likumā, saskaņā ar to pieņemtā tiesību normā vai tiesas nolēmumā paredzēts, ka, gaidot lēmumu par 14. un 28. pantā minēto uzturēšanās atļaujas pieteikumu, pieteikuma iesniedzējs nav izraidāms, līdz pieņemts lēmums par pieteikumu;

[..]

h) gaidot lēmumu par sūdzību vai prasību, ja saskaņā ar šo likumu vai atbilstoši tam pieņemtu tiesību normu, vai ar tiesas nolēmumu paredzēts, ka nevar tikt veikta ārvalstnieka piespiedu izraisīšana, līdz pieņemts nolēmums par sūdzību vai prasību;

[..]."

2000. gada Lēmums par ārvalstniekiem

36 2000. gada 23. novembra *Besluit tot uitvoering van de Vreemdelingenwet 2000* (*Vreemdelingenbesluit 2000*) (Lēmums par Ārvalstnieku likuma piemērošanu (2000. gada Lēmums par ārvalstniekiem); *Stb*. 2000, Nr. 497), redakcijā, kas piemērojama pamatlietās (turpmāk tekstā – "2000. gada Lēmums par ārvalstniekiem"), 3.1.a panta 1. punktā noteikts:

"Kad iesniegts pieteikums par pagaidu uzturēšanās atļaujas piešķiršanu patvēruma meklētājam, to neizraida, kamēr ir spēkā [Direktīvas 2001/55] 5. panta 3. punktā minētais lēmums, ja ārvalstnieks:

a) pieder pie īpašas ārvalstnieku grupas, kas definēta Direktīvas [2001/55] 5. panta 3. punktā minētajā Padomes lēmumā;

[..]

e) pieder pie ministra noteikumos identificētas tādu ārvalstnieku grupas no tās pašas valsts vai no tā paša reģiona kā a) apakšpunktā minētais ārvalstnieks, kuri pārvietoti tāda paša iemesla dēļ un kuri vēl nav saņēmuši aizsardzību citā valstī, kas ir [LESD] vai [1992. gada 2. maija] Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu [(OV 1994, L 1, 3. lpp.)] līgumslēdzēja puse."

2000. gada Ārvalstnieku noteikumi, kā arī 2022. un 2023. gada noteikumi

37 *Voorschrift Vreemdelingen 2000* (2000. gada Ārvalstnieku noteikumi) 3.9.a pantā uzskaitītas 2000. gada Lēmuma par ārvalstniekiem 3.1.a panta 1. punkta e) apakšpunktā minētās ārvalstnieku grupas.

38 2000. gada Ārvalstnieku noteikumu 3.9.a pants ar atpakaļejošu spēku tika iekļauts ar 2022. gada 17. augusta *Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid nummer 4123685, houdende wijziging van het Voorschrift Vreemdelingen 2000, in verband met het aanpassen van de doelgroep ontheemden uit Oekraïne, waaraan tijdelijke bescherming wordt verleend* (Tieslietu un drošības valsts sekretāra noteikumi Nr. 4123685, ar ko groza 2000. gada Ārvalstnieku noteikumus attiecībā uz to no Ukrainas pārvietoto personu mērķgrupu, kurām piešķirta pagaidu aizsardzība; *Stcrt*. 2022, Nr. 22623; turpmāk tekstā – "2022. gada noteikumi") 1. pantu, kurā paredzētas divas minētā 3.9.a panta redakcijas: pirmā no tām bija spēkā laikposmā no 2022. gada 4. marta līdz 2022. gada 18. jūlijam, bet otrā ir spēkā no 2022. gada 19. jūlija.

39 2000. gada Ārvalstnieku noteikumu 3.9.a panta 1. punkta c) apakšpunkta redakcijā, kas bija spēkā no 2022. gada 4. marta līdz 2022. gada 18. jūlijam, bija noteikts:

"Par ārvalstniekiem, kas minēti [2000. gada Lēmuma par ārvalstniekiem] 3.1a panta 1. punkta ievadteikumā un e) apakšpunktā, tiek noteikti tādi ārvalstnieki:

[..]

c. kuriem 2022. gada 23. februārī bija derīga uzturēšanās atļauja Ukrainā un kuri, visticamāk, atstājuši Ukrainu pēc 2021. gada 26. novembra".

40 2000. gada Ārvalstnieku noteikumu redakcijā, kas ir spēkā no 2022. gada 19. jūlija, 3.9.a panta 1. punkts formulēts šādi:

"Par ārvalstniekiem, kas minēti [2000. gada Lēmuma par ārvalstniekiem] 3.1a panta 1. punkta ievadteikumā un e) apakšpunktā, tiek noteikti tādi ārvalstnieki:

c. kuriem 2022. gada 23. februārī bija derīga pastāvīgās uzturēšanās atļauja Ukrainā un:
   1°. kuri, visticamāk, atstājuši Ukrainu pēc 2021. gada 26. novembra; un
   2°. par kuriem nav pierādīts, ka tie būtu atgriezušies savā izcelsmes valstī pēc 2022. gada 23. februāra."

41 2022. gada noteikumu 2. pantā ir paredzēts pārejas režīms, nosakot, ka:

"[2000. gada Ārvalstnieku noteikumu] 3.9a panta 1. punkta ievaddaļu un c) apakšpunktu, redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 19. jūlijam, līdz 2023. gada 4. martam turpina piemērot ārvalstniekiem:

a. kuriem 2022. gada 23. februārī nebija derīgas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Ukrainā; un

b. kuri bija reģistrēti [iedzīvotāju reģistrā] pirms 2022. gada 19. jūlija."

42 Šis pārejas režīms tika pagarināts ar 2023. gada 1. marta *Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, nummer 4507236, in verband met de verlenging van de duur van tijdelijke bescherming aan een groep ontheemden uit Oekraïne* (Tieslietu un drošības valsts sekretāra Noteikumi Nr. 4507236, ar ko pagarina pagaidu aizsardzības termiņu par labu no Ukrainas pārvietotu personu grupai; *Stcrt*. 2023, Nr. 7194; turpmāk tekstā – "2023. gada noteikumi") 2. pantu, kurā noteikts:

"2000. gada Ārvalstnieku noteikumu 3.9a panta 1. punkta ievaddaļu un c) apakšpunktu, redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 19. jūlijam, līdz 2023. gada 4. septembrim turpina piemērot ārvalstniekiem:

a) kuriem 2022. gada 23. februārī nebija derīgas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Ukrainā; un

b) kuri bija reģistrēti [iedzīvotāju reģistrā] pirms 2022. gada 19. jūlija."

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-244/24

43 P ir Nigērijas valstspiederīgais, kuram bija pagaidu uzturēšanās tiesības Ukrainā līdz 2023. gada 31. janvārim. Pēc Krievijas bruņoto spēku iebrukuma Ukrainas teritorijā viņš aizbēga uz Nīderlandi un 2022. gada 1. jūnijā tika reģistrēts šīs dalībvalsts iedzīvotāju reģistrā. Šajā datumā Nīderlandes iestādes piešķīra pagaidu aizsardzību Direktīvas 2001/55 izpratnē citastarp trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri bija tādā situācijā kā P, neizvērtējot viņu iespēju atgriezties savā izcelsmes valstī. Tādējādi valsts sekretārs P piešķīra šādu aizsardzību.

44 2022. gada 9. augustā P iesniedza patvēruma pieteikumu. Ar 2023. gada 24. augusta lēmumu valsts sekretārs nolēma pārtraukt viņa pieteikuma izskatīšanu. Šis lēmums netika pārsūdzēts.

45 2023. gada 24. augustā valsts sekretārs no 2023. gada 4. septembra izbeidza P pagaidu aizsardzību. Pēc tam šis lēmums tika atsaukts, pamatojoties uz to, ka ar 2024. gada 17. janvāra spriedumu *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) bija atzinusi, ka Nīderlandes iestādes nevar no 2023. gada 4. septembra izbeigt pagaidu aizsardzību trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir tādā situācijā kā P, un ka šiem valstspiederīgajiem piešķirtā pagaidu aizsardzība *ipso iure* beigsies 2024. gada 4. martā; valsts sekretārs P par to informēja ar 2024. gada 24. janvāra vēstuli.

46 2024. gada 7. februārī valsts sekretārs attiecībā uz P pieņēma atgriešanas lēmumu, pamatojoties uz to, ka viņa likumīgā uzturēšanās Nīderlandes teritorijā *ipso iure* beigsies 2024. gada 4. martā. Ar šo lēmumu P tika uzdots atstāt Savienības teritoriju četru nedēļu laikā no pēdējā minētā datuma.

47 P vērsās ar prasību *rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Amsterdamā, Nīderlande), kas ir iesniedzējtiesa lietā C-244/24, apstrīdot šī lēmuma tiesiskumu. Prasības pamatojumam viņš it īpaši apgalvoja, ka minētais lēmums ir ne tikai priekšlaicīgs, bet arī prettiesisks, jo atbilstoši Savienības tiesībām pagaidu aizsardzība viņam esot jāpiešķir līdz 2025. gada 4. martam saskaņā ar Īstenošanas lēmumā 2023/2409 paredzēto pagaidu aizsardzības pagarinājumu. Turklāt pirms atgriešanas lēmuma pieņemšanas viņš neesot ticis uzklausīts it īpaši par tā saderību ar 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3. un 8. pantu.

48 Iesākumā iesniedzējtiesa norāda, pirmkārt, ka saskaņā ar Nīderlandes tiesību aktiem, ar kuriem transponēta Direktīva 2001/55, pārvietotajai personai jāiesniedz patvēruma pieteikums, lai iegūtu uzturēšanās tiesības Nīderlandē atbilstoši 2000. gada Ārvalstnieku likuma 8. panta f) vai h) punktam. Tā arī uzsver, ka ar 2000. gada Lēmuma par ārvalstniekiem 3.1.a panta 1. punktu transponēts Direktīvas 2001/55 7. pants, saskaņā ar kuru dalībvalstis pagaidu aizsardzību var paplašināt, to attiecinot arī uz citām personām (turpmāk tekstā – "fakultatīvā pagaidu aizsardzība").

49 Otrkārt, šī tiesa vērš uzmanību, ka vēstulē, kas 2022. gada 30. martā nosūtīta *Tweede Kamer der Staten-Generaal* (Nīderlandes parlamenta pārstāvju palāta) priekšsēdētājam, valsts sekretārs norādīja, ka plāno piemērot Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punktu un paplašināt pagaidu aizsardzību, to attiecinot arī uz bezvalstniekiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem 2022. gada 23. februārī bija derīga pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā, neprasot pierādīt, ka šīs personas nevar drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā. Ar 2022. gada 18. jūlija vēstuli valsts sekretārs tomēr informēja par vēlmi atcelt šo fakultatīvo pagaidu aizsardzību no 2022. gada 19. jūlija, vienlaikus paredzot pārejas režīmu personām, kuras līdz šim bija saņēmušas šo aizsardzību. Valsts sekretāra ieskatā šī atcelšana bija pamatota ar iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu un sekundāro kustību uz Nīderlandi.

50 Iesniedzējtiesa norāda, ka 2022. gada 17. augustā ar 2022. gada noteikumiem valsts sekretārs 2000. gada Ārvalstnieku noteikumos iekļāva 3.9.a pantu, kurā paredzēts, pirmkārt, ka no 2022. gada 19. jūlija fakultatīvā pagaidu aizsardzība vairs netiek piešķirta un, otrkārt, ka personām, kurām šajā datumā jau bija piešķirta šāda fakultatīva pagaidu aizsardzība, 2023. gada 4. martā šī aizsardzība beidzas.

51 Ar 2023. gada noteikumiem šis pārejas režīms tika pagarināts līdz 2023. gada 4. septembrim. Pagarināšana tika pamatota ar to, ka bija sagaidāms, ka ievērojama minēto personu daļa sāks patvēruma procedūru un pastāvēja risks, ka pietrūks uzņemšanas vietu.

52 Tomēr 2024. gada 17. janvāra spriedumā *Raad van State* (Valsts padome) atzina, ka it īpaši no Direktīvas 2001/55 4. un 7. panta izriet – pārejas režīmam par labu personām, kurām fakultatīva pagaidu aizsardzība jau piešķirta, bija jāturpinās līdz 2024. gada 4. martam. Šīs tiesas ieskatā – tiklīdz dalībvalsts šādu fakultatīvu pagaidu aizsardzību piešķīrusi, tā Direktīvas 2001/55 4. panta 1. punktā paredzētajā laikposmā nevar to atcelt, izņemot, ja Padome šajā laikposmā nolemj saskaņā ar šīs direktīvas 6. pantu pagaidu aizsardzību priekšlaicīgi izbeigt. Savukārt uz šīs dalībvalsts sniegtās fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem pagaidu aizsardzības pagarinājums, par kuru saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu lemj Padome, attiektos tikai tad, ja šī dalībvalsts šī lēmuma pieņemšanas datumā šādu fakultatīvu pagaidu aizsardzību šai saņēmēju grupai vēl sniegtu. Taču šajā gadījumā valsts sekretārs vairs nesniegt pagaidu

aizsardzību bezvalstniekiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem bija pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā, nolēma 2022. gada 19. jūlijā, proti, pirms datuma, kad Padome pieņēma Īstenošanas lēmumu 2023/2409.

53 Pirmām kārtām, runājot par argumentu, ka pamatlietā aplūkotais atgriešanas lēmums esot priekšlaicīgs, iesniedzējtiesa uzskata, ka no Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punkta, kā arī no 6. panta 1. un 6. punkta šķietami izriet – kamēr trešās valsts valstspiederīgais nav nelikumīgas uzturēšanās situācijā, atgriešanas lēmumu attiecībā uz viņu pieņemt nevar.

54 Tomēr šī tiesa norāda, ka 2024. gada 17. janvāra spriedumā *Raad van State* (Valsts padome) atzinusi, ka valsts sekretāram jānosaka veids, kādā tas informēs fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējus par viņu uzturēšanās tiesību izbeigšanos 2024. gada 4. martā. Lai nodrošinātu to tiesību aizsardzību tiesā, šīs personas saņēma vēstuli, kurā tās tika informētas par turpmākajiem procedūras posmiem. Visbeidzot tika nolemts visus atgriešanas lēmumus attiecībā uz šīm personām pieņemt 2024. gada 7. un 23. februārī, lai tās pēc iespējas ātrāk varētu tikt informētas par to, kādas sekas radīs viņu likumīgās uzturēšanās beigas. Iesniedzējtiesas ieskatā šāda pieeja arī ļāva Nīderlandes iestādēm vieglāk veikt minēto personu izraidīšanu pēc iespējas ātrāk. Turklāt no atgriešanas lēmuma paša izriet, ka tas nestājas spēkā pirms likumīgās uzturēšanās izbeigšanās, un šajā lēmumā skaidri norādīts, ka P uzturēšanās Nīderlandē kļūs nelikumīga tikai no 2024. gada 5. marta un ka viņa brīvprātīgās atgriešanās termiņš sāksies tikai šajā datumā. Tomēr minētā tiesa precizē, ka termiņš prasības celšanai par minēto lēmumu sākas tā pieņemšanas datumā.

55 Tāpēc iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai valsts sekretārs atgriešanas lēmumu attiecībā uz prasītāju pamatlietā varēja pieņemt no 2024. gada 7. februāra, lai gan šajā datumā minētā persona Nīderlandes Karalistes teritorijā joprojām uzturējās likumīgi.

56 Otrām kārtām, attiecībā uz argumentu, ka pamatlietā aplūkotais atgriešanas lēmums esot prettiesisks, iesniedzējtiesai ir šaubas, vai pagaidu aizsardzība, kas prasītājam pamatlietā piešķirta saskaņā ar Direktīvas 2001/55 7. pantu, *ipso iure* ir beigusies 2024. gada 4. martā, kā izriet no *Raad van State* (Valsts padome) 2024. gada 17. janvāra sprieduma.

57 Iesniedzējtiesa uzsver, pirmkārt, ka Savienības un dalībvalstu dalītās kompetences gadījumā, kā tas ir patvēruma un imigrācijas jomā, dalībvalstis vairs nevar īstenot savu kompetenci, ja Savienība jau īstenojusi savu kompetenci.

58 Tā kā Nīderlandes Karaliste bija izmantojusi tai Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punktā piešķirto iespēju, sniedzot fakultatīvu pagaidu aizsardzību noteiktām personām, uz tām pilnībā attiecās Direktīvas 2001/55 piemērošanas joma saskaņā ar tās 7. pantu. Kā norāda iesniedzējtiesa, dalībvalsts šādi sniegtajai fakultatīvajai pagaidu aizsardzībai jāatbilst it īpaši šīs direktīvas 4. un 6. pantam, kuros saistoši un izsmeļoši reglamentēts pagaidu aizsardzības ilgums un izbeigšanas iespējas.

59 Tāpēc fakultatīvā pagaidu aizsardzība varot beigties tikai tad, kad sasniegts pagaidu aizsardzības maksimālais ilgums vai kad Padome nolemj šo aizsardzību priekšlaicīgi izbeigt. Savienības likumdevējs attiecībā uz visiem Direktīvas 2001/55 adresātiem esot īstenojis savu kompetenci saistībā ar pagaidu aizsardzības ilgumu un tās izbeigšanas kārtību.

60 Otrkārt, iesniedzējtiesa uzskata, ka Īstenošanas lēmumā 2023/2409 nav veikts nošķirums starp dažādo pagaidu aizsardzības saņēmēju grupām. Tā turklāt norāda, ka priekšlikumā, kas bija pamatā šim īstenošanas lēmumam, precizēts, ka ar Direktīvu 2001/55 jāgarantē vienādu

standartu un saskaņota tiesību kopuma piemērošana visā Savienībā personām, kuras tajā uzturas pagaidu aizsardzības pagarināšanas datumā, un to apstiprinot arī minētā īstenošanas lēmuma 7. apsvērums.

61 Treškārt, kā norāda iesniedzējtiesa, tas, ka par pagaidu aizsardzības pagarināšanu atbilstoši Direktīvas 2001/55 4. panta 2. punktam lemj Padome, neļauj secināt, ka dalībvalstīm šajā gadījumā būtu no jauna jāizvērtē šīs aizsardzības saņēmēju loks, jo to personu situācija, kas saņem fakultatīvo pagaidu aizsardzību, neesot mainījusies vairāk par to personu situāciju, uz kurām šī direktīva attiecas tieši.

62 Tādējādi iesniedzējtiesas ieskatā ir pietiekams pamats uzskatīt, ka uz personām, kuras atbilstoši Direktīvas 2001/55 7. pantam ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, attiecas arī Īstenošanas lēmuma 2023/2409 piemērošanas joma un tāpēc tām ir tiesības uz pagaidu aizsardzību saskaņā ar šo direktīvu līdz 2025. gada 4. martam.

63 Šādos apstākļos *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Amsterdamā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [2008/115] 6. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj atgriešanas lēmuma pieņemšanu brīdī, kurā ārvalstnieks vēl likumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā?

2) Vai, lai atbildētu uz iepriekšējo jautājumu, ir nozīme tam, vai atgriešanas lēmumā ir norādīts datums, kurā beidzas likumīgā uzturēšanās, ka šis datums ir drīzā nākotnē un, turklāt, ka atgriešanas lēmuma tiesiskās sekas iestājas tikai šajā, vēlākajā brīdī?

3) Vai [Īstenošanas lēmuma 2023/2409] 1. pants jāinterpretē tādējādi, ka [tajā paredzētās pagaidu aizsardzības] pagarināšana attiecas arī uz trešo valstu valstspiederīgo kategoriju, kuru dalībvalsts ar Īstenošanas lēmuma [2022/382] 2. panta 3. punkta fakultatīvo noteikumu jau ir iekļāvusi Direktīvas [2001/55] piemērošanas jomā, arī tad, ja dalībvalsts vēlāk nolemj vairs nepiešķirt pagaidu aizsardzību šai trešo valstu valstspiederīgo kategorijai?"

Lieta C-290/24

64 AI, ZY un BG ir trešo valstu valstspiederīgie, kuriem 2022. gada 24. februārī bija derīga pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā. Pēc viņu izceļošanas no Ukrainas līdz ar Krievijas bruņoto spēku iebrukumu minētās valsts teritorijā šie valstspiederīgie reģistrējās Nīderlandes iedzīvotāju reģistrā un iesniedza patvēruma pieteikumu laikā, kad Nīderlandes iestādes sniedza pagaidu aizsardzību trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem bija pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā, neizvērtējot, vai viņi var drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā. Tādējādi valsts sekretārs minētajiem valstspiederīgajiem piešķīra pagaidu aizsardzību saskaņā ar Direktīvu 2001/55.

65 Ar trim 2024. gada 7. februāra lēmumiem valsts sekretārs uzdeva AI, ZY un BG atstāt Savienības teritoriju četru nedēļu laikā no 2024. gada 4. marta.

66 Ar 2024. gada 19. marta un 2024. gada 27. marta spriedumiem tika apmierinātas AI un BG celtās prasības par lēmumiem, kas bija pieņemti attiecībā uz viņiem, un šie lēmumi tika atcelti. Valsts sekretārs par šiem spriedumiem iesniedza apelācijas sūdzību *Raad van State* (Valsts padome), kas ir iesniedzējtiesa lietā C-290/24.

67 Ar 2024. gada 27. marta spriedumu ZY prasība par atgriešanas lēmumu, kas pieņemts attiecībā uz viņu, tika noraidīta kā nepamatota. ZY par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

68 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šī sprieduma 65. punktā minētie valsts sekretāra 2024. gada 7. februāra lēmumi jāatzīst par atgriešanas lēmumiem Direktīvas 2008/115 izpratnē.

69 Bez tam tā norāda, ka tajā izskatāmo strīdu iznākumā jānosaka datums, kurā beidzas Nīderlandes iestāžu sniegtā fakultatīvā pagaidu aizsardzība.

70 Šajā ziņā šī tiesa uzsver, pirmām kārtām, ka Nīderlandes tiesību aktos, ar kuriem transponēta Direktīva 2001/55, paredzēts, ka pagaidu aizsardzība tiek piešķirta, pamatojoties uz 2000. gada Likumu par ārvalstniekiem un pamatojoties uz to, ka attiecīgā persona iesniegusi patvēruma pieteikumu, un termiņš lēmuma pieņemšanai par šo pieteikumu tiek apturēts uz laiku, kamēr turpinās pagaidu aizsardzība.

71 Otrām kārtām, iesniedzējtiesa norāda, ka valsts sekretāra lēmums izbeigt fakultatīvo pagaidu aizsardzību tika pamatots ar iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu, sekundārās kustības uz Nīderlandi esamību un to, ka šīs aizsardzības saņēmēji visbiežāk varēja drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

72 Trešām kārtām, šī tiesa atgādina, ka 2024. gada 17. janvāra spriedumā tā šī sprieduma 52. punktā izklāstīto iemeslu dēļ uzskatīja, ka valsts sekretārs no 2023. gada 4. septembra nevarēja atņemt fakultatīvo pagaidu aizsardzību personām, kurām tā jau piešķirta, bet ka šī aizsardzība *ipso facto* beigtos 2024. gada 4. martā, proti, datumā, kurā būtu beigusies Padomes sniegtā pagaidu aizsardzība, ja nebūtu Īstenošanas lēmuma 2023/2409.

73 Šajā ziņā tā uzsver, ka Direktīvas 2001/55 4. panta 1. un 2. punktā runāts par atšķirīgām situācijām, jo 1. punktā paredzēts sākotnējais pagaidu aizsardzības ilgums un tā automātiska pagarināšana, savukārt 2. punkts attiecas uz jaunu situāciju, kurā Padome atkārtoti izvērtē, vai joprojām pastāv iemesli pagaidu aizsardzības saglabāšanai.

74 Tā kā dalībvalstij jābūt iespējai izbeigt Savienības tiesību normas fakultatīvo piemērošanu, minētā tiesa uzskata, ka pagaidu aizsardzības pagarinājums, kas izriet no tāda Padomes lēmuma kā Īstenošanas lēmums 2023/2409, kurš pieņemts, pamatojoties uz 4. panta 2. punktu, uz fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem attiecas tikai tad, ja attiecīgā dalībvalsts šī lēmuma pieņemšanas datumā joprojām izmantoja tai ar Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktu un Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punktu doto iespēju. Taču Nīderlandes Karalistes gadījumā tas tā nebija.

75 Ceturtām kārtām, iesniedzējtiesa norāda, ka, neņemot vērā tās 2024. gada 17. janvāra sprieduma pasludināšanu, Nīderlandē judikatūrā joprojām pastāv atšķirīgi viedokļi par to, kā interpretēt Direktīvas 2001/55 4. panta 1. un 2. punktu, kad dalībvalsts izbeidz fakultatīvo pagaidu aizsardzību, ko tā piešķīrusi saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punktu. Šajā ziņā šī tiesa uzskata – lai atjaunotu tiesību vienotību, ir svarīgi, lai Tiesa atbildētu uz iesniedzējtiesas uzdoto trešo prejudiciālo jautājumu lietā C-244/24. Taču atbilde uz pirmajiem diviem jautājumiem, kas uzdoti šajā lietā, trešā jautājuma izskatīšanu varētu padarīt lieku.

76 Šādos apstākļos *Raad van State* (Valsts padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [2001/55] 4. pants jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja dalībvalsts ir izmantojusi šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzēto iespēju piešķirt pagaidu aizsardzību saskaņā ar [minēto] direktīvu arī citām pārvietoto personu kategorijām (turpmāk tekstā – "fakultatīvā kategorija"), tad šīs fakultatīvās kategorijas pagaidu aizsardzība turpinās ne tikai gadījumā, ja notiek automātiska pagarināšana [Direktīvas 2001/55] 4. panta 1. punkta izpratnē uz šajā noteikumā norādīto laiku, bet arī tad, ja tiek pieņemts pagarināšanas lēmums [šīs direktīvas] 4. panta 2. punkta izpratnē uz šajā noteikumā norādīto laiku?

2) Vai, lai atbildētu uz jautājumu par to, vai fakultatīvās kategorijas pagaidu aizsardzība turpinās, ja tiek pieņemts pagarināšanas lēmums [Direktīvas 2001/55] 4. panta 2. punkta izpratnē, ir nozīme tam, ka dalībvalsts ir nolēmusi izbeigt fakultatīvās kategorijas pagaidu aizsardzību pirms laika, kurā Padome nolēma par vienu gadu pagarināt pagaidu aizsardzību saskaņā ar 4. panta 2. punktu?"

Tiesvedība Tiesā

Par lietu C-244/24 un C-290/24 apvienošanu

77 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2024. gada 7. maija lēmumu lietas C-244/24 un C-290/24 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu daļai, kā arī sprieduma taisīšanai.

Par pieteikumiem par paātrinātās tiesvedības piemērošanu

78 Iesniedzējtiesas lūgušas piemērot šiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas Reglamenta 105. pantā paredzēto paātrināto tiesvedību.

79 Ar 2024. gada 12. jūnija rīkojumu *Kaduna* (C-244/24 un C-290/24, EU:C:2024:491) Tiesas priekšsēdētājs šos pieteikumus apmierināja.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par trešo jautājumu lietā C-244/24 un jautājumiem lietā C-290/24

80 Ar trešo jautājumu lietā C-244/24 un abiem lietā C-290/24 uzdotajiem jautājumiem, kuri jāizvērtē kopā, iesniedzējtiesas būtībā vaicā Tiesai, vai Direktīvas 2001/55 4. un 7. pants jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka dalībvalsts, kas sniegusi pagaidu aizsardzību citām personu kategorijām nekā tās, kuras minētas Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 1. un 2. punktā, liedz šīm personu kategorijām iespēju saņemt pagaidu aizsardzību tik ilgi, cik to saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu nolēmusi sniegt Padome.

81 Kā norādīts Direktīvas 2001/55 1. pantā, tās mērķis ir ieviest obligātos standartus pagaidu aizsardzības sniegšanai to pārvietoto personu masveida pieplūduma no trešām valstīm gadījumā, kas nespēj atgriezties savās izcelsmes valstīs, un līdzsvarot dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas

personas un uzņemoties ar to saistītās sekas. Kā izriet no šīs direktīvas 2. panta a) punkta, šīs aizsardzības īstenošanas mērķis ir it īpaši – gan šo pārvietoto personu, gan citu to personu interesēs, kuras lūdz starptautisko aizsardzību, – izvairīties no starptautiskās aizsardzības piešķiršanas sistēmas pārslogošanas, ko izraisa masveida un vienlaicīga bēgļa statusa pieteikumu iesniegšana.

82 Tomēr šim pagaidu un tūlītējas aizsardzības mehānismam, kas ir solidaritātes un taisnīga atbildības sadalījuma starp dalībvalstīm principa izpausme, īstenojot LESD 80. pantā paredzēto patvēruma politiku, kā uzsvērts minētās direktīvas 2. un 13. apsvērumā, kā arī 2. panta a) punktā, piemīt izņēmuma raksturs, un jābūt piemērojamam tikai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumos (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 21. decembris, N. S. u.c., C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 93. punkts). Bez tam aizsardzības saņēmējiem ar to tiek piešķirtas ierobežotākas tiesības nekā tās, kas izriet no starptautiskās aizsardzības piešķiršanas Direktīvas 2011/95 izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 6. septembris, Slovākija un Ungārija/Padome, C-643/15 un C-647/15, EU:C:2017:631, 257. punkts).

83 Saskaņā ar Direktīvas 2001/55 5. pantu pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību nosaka ar Padomes lēmumu, ko pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma. Šis lēmums balstās it īpaši uz pārvietoto personu pārvietošanās situācijas pārbaudi un mēroga novērtējumu, kā arī uz pagaidu aizsardzības noteikšanas lietderības novērtējumu, ņemot vērā iespējamo ārkārtas palīdzību un tai atbilstošo rīcību vai šādu pasākumu nepietiekamību. Minētā lēmuma sekas ir pagaidu aizsardzības īstenošana visās dalībvalstīs, kurām saistoša Direktīva 2001/55, attiecībā uz konkrētajām personu grupām, kas aprakstītas šajā pašā lēmumā, no šajā lēmumā noteiktā datuma (turpmāk tekstā – "obligātā pagaidu aizsardzība").

84 Pamatojoties uz Direktīvas 2001/55 5. pantu, Padome 2022. gada 4. martā pieņēma Īstenošanas lēmumu 2022/382, ar ko konstatē no Ukrainas pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību. Šī īstenošanas lēmuma stāšanās spēkā, kas notika tajā pašā dienā, izraisīja to, ka no šī datuma tika īstenota obligātā pagaidu aizsardzība minētā īstenošanas lēmuma 2. panta 1. punktā identificētajām personu kategorijām, kā arī šī paša lēmuma 2. panta 2. punktā minētajām personu kategorijām, ja vien dalībvalstis tām nebija sniegušas pienācīgu aizsardzību saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem.

85 Konkrētāk – no Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 1. punkta izriet, ka šo lēmumu piemēro trim personu kategorijām, kuras pārvietotas no Ukrainas 2022. gada 24. februārī vai pēc tam Krievijas bruņoto spēku militārā iebrukuma dēļ, proti, pirmkārt, Ukrainas valstspiederīgajiem, kuri pirms minētā datuma uzturējās Ukrainā, otrkārt, bezvalstniekiem un trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri Ukrainā pirms šī datuma ir saņēmuši starptautisko aizsardzību vai līdzvērtīgu valsts aizsardzību, un, treškārt, pie šīm pirmajām divām kategorijām piederīgo personu ģimenes locekļiem.

86 Turklāt atbilstoši šī īstenošanas lēmuma 2. panta 2. punktam dalībvalstis piemēro vai nu šo lēmumu, vai pienācīgu aizsardzību saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem attiecībā uz bezvalstniekiem un trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri var pierādīt, ka pirms 2022. gada 24. februāra tie likumīgi uzturējās Ukrainā, pamatojoties uz derīgu pastāvīgās uzturēšanās atļauju, kas izsniegta saskaņā ar Ukrainas tiesību aktiem, un kuri nevar drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

87 No iesniedzējtiesu nolēmumiem izriet, ka pamatlietās aplūkotie trešo valstu valstspiederīgie nepieder ne pie vienas no Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 1. un 2. punktā minētajām personu kategorijām. Viņi nav ne Ukrainas valstspiederīgie, ne starptautiskās aizsardzības vai līdzvērtīgas aizsardzības saņēmēji Ukrainā, ne arī šo valstspiederīgo vai šo aizsardzības saņēmēju ģimenes locekļi. Turklāt viņiem bija tikai pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā.

88 Tomēr jāuzsver, ka saskaņā ar Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktu dalībvalstis pagaidu aizsardzību var piemērot visām personu kategorijām, kas nav minētas Padomes lēmumā, ar kuru īstenota šī aizsardzība, ar nosacījumu, ka šīs personas pārvietotas tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona. Šī dalībvalstīm piešķirtā iespēja ir atgādināta Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punktā un uzsvērts, ka atbilstoši 7. pantam dalībvalstis šo īstenošanas lēmumu var arī piemērot citām personām, tostarp bezvalstniekiem un trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturējās Ukrainā un kuri nevar drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

89 Kā izriet no šī sprieduma 37.–42., 49. un 50. punkta, Nīderlandes iestādes sākotnēji plānoja šādu iespēju īstenot un paplašināt pagaidu aizsardzību, to attiecinot arī uz trešo valstu valstspiederīgo un bezvalstnieku kategoriju, kas nebija pilnībā minēta Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 1. un 2. punktā, proti, uz visiem tiem, kuriem 2022. gada 23. februārī bija derīga – tostarp pagaidu – uzturēšanās atļauja Ukrainā, un kuri, visticamāk, atstājuši Ukrainu pēc 2021. gada 26. novembra, un nebija paredzēts izvērtēt, vai viņi varētu drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

90 Tomēr šīs iestādes vēlāk saskaņā ar 2000. gada Ārvalstnieku noteikumu, redakcijā, kas ir spēkā no 2022. gada 19. jūlija, 3.9.a panta 1. punkta c) apakšpunktu nolēma šādu aizsardzību ierobežot, to attiecinot tikai uz šaurāku personu kategoriju, proti, tiem, kuriem 2022. gada 23. februārī bija derīga pastāvīgās uzturēšanās atļauja Ukrainā, un kuri, pirmkārt, visticamāk, atstājuši Ukrainu pēc 2021. gada 26. novembra, un par kuriem, otrkārt, nav pierādīts, ka tie būtu atgriezušies savā izcelsmes valstī pēc 2022. gada 23. februāra.

91 Tādām personām kā pamatlietā aplūkotās, kurām nav šādas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Ukrainā, bet kurām jau pirms 2022. gada 19. jūlija bija piešķirta fakultatīva pagaidu aizsardzība, tika ieviests pārejas režīms, paredzot, ka attiecībā uz šīm personām šī aizsardzība beigsies 2023. gada 4. martā. Šis pārejas režīms ar 2023. gada noteikumiem tika pagarināts līdz 2023. gada 4. septembrim. Turklāt, kā izriet no šī sprieduma 45., 52. un 72. punkta, *Raad van State* (Valsts padome) 2024. gada 17. janvāra spriedumā atzina, ka valsts sekretārs nevar no 2023. gada 4. septembra atsaukt fakultatīvo pagaidu aizsardzību personām, kurām tā jau bija piešķirta, bet ka šī aizsardzība *ipso iure* beigsies 2024. gada 4. martā, proti, datumā, kurā būtu beigusies obligātā pagaidu aizsardzība, ja nebūtu Īstenošanas lēmuma 2023/2409.

92 Tāpēc, lai sniegtu iesniedzējtiesām noderīgu atbildi, vispirms jānosaka, vai šai personu kategorijai varēja tikt piešķirta fakultatīvā pagaidu aizsardzība, pamatojoties uz Direktīvas 2001/55 7. pantu, un pēc tam jāizvērtē, vai saskaņā ar šo direktīvu kopsakarā ar Īstenošanas lēmumiem 2022/382 un 2023/2409, Nīderlandes iestādēm bija atļauts šo aizsardzību atcelt, lai gan obligātā pagaidu aizsardzība, kas tika īstenota ar Īstenošanas lēmumu 2022/382, nebija beigusies.

Par personām, kuras var saņemt fakultatīvo pagaidu aizsardzību

93 Pirmām kārtām, kā atgādināts šī sprieduma 88. punktā, Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktā dalībvalstīm ir atļauts šajā direktīvā paredzēto pagaidu aizsardzību paplašināt, to attiecinot arī uz citām personu kategorijām nekā tās, kuras noteikusi Padome, ar nosacījumu, ka šīs personas pārvietotas tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona.

94 No tā izriet, ka dalībvalsts, kas izmanto ar šo tiesību normu sniegto iespēju, īsteno Savienības tiesības tādējādi, ka tā nevar sniegt fakultatīvu pagaidu aizsardzību personām, kuras nav pārvietotas tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona kā personas, kas saņem obligāto pagaidu aizsardzību. Šāds konstatējums tomēr neliedz dalībvalstīm piešķirt uzturēšanās tiesības, pamatojoties tikai uz savām valsts tiesībām, it īpaši humānu apsvērumu dēļ, tādām personu kategorijām, kuras neietilpst minētās tiesību normas piemērošanas jomā (pēc analoģijas skat. spriedumus, 2010. gada 9. novembris, B un D, C-57/09 un C-101/09, EU:C:2010:661, 116.–118. punkts, kā arī 2024. gada 12. septembris, *Changu*, C-352/23, EU:C:2024:748, 48. punkts).

95 Otrām kārtām, no 2000. gada Ārvalstnieku noteikumu 3.9.a panta 1. punkta c) apakšpunkta, redakcijā, kas bija spēkā no 2022. gada 4. marta līdz 2022. gada 18. jūlijam, izriet, ka Nīderlandes iestādes piešķīra pagaidu aizsardzību visiem tiem, kuriem 2022. gada 23. februārī bija derīga – tostarp pagaidu – uzturēšanās atļauja Ukrainā, un kuri, visticamāk, atstājuši Ukrainu pēc 2021. gada 26. novembra, proti, 90 dienas pirms Krievijas bruņoto spēku iebrukuma Ukrainā sākuma datuma, kas minēts Īstenošanas lēmumā 2022/382. Turklāt šajā tiesību normā nebija noteikts, ka jāpārbauda, vai šīs personas varētu drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā. Tāpēc jāizvērtē, vai Nīderlandes iestādēm saskaņā ar Savienības tiesībām bija atļauts visām šīm personām piešķirt šādu pagaidu aizsardzību.

96 Šajā ziņā, pirmkārt, no Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 1. punkta izriet, ka to piemēro šajā tiesību normā uzskaitītajām personu kategorijām, kuras pārvietotas no Ukrainas 2022. gada 24. februārī vai pēc tam Krievijas bruņoto spēku militārā iebrukuma dēļ, kas sākās minētajā datumā. No tā izriet, ka obligātās pagaidu aizsardzības īstenošanas iemesls, ko Padome identificējusi minētajā īstenošanas lēmumā, ir Krievijas bruņoto spēku iebrukums Ukrainā, kas sākās 2022. gada 24. februārī.

97 No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka šī sprieduma 95. punktā minēto 90 dienu laikposmu Nīderlandes iestādes noteikušas tā, lai tas atbilstu tās uzturēšanās ilgumam Savienības teritorijā, kam trešo valstu valstspiederīgajiem vai bezvalstniekiem ir iespējama piekļuve saskaņā ar Regulas 2016/399, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu 2018/1240, 6. pantā paredzētajiem nosacījumiem.

98 Trešo valstu valstspiederīgie vai bezvalstnieki, kuriem tāpēc, ka viņu tiesību uzturēties Savienības teritorijā ilgums bija ļoti ierobežots, būtu bijis jāatgriežas Ukrainā neilgi pēc tam, kad Krievijas bruņotie spēki bija iebrukuši šajā trešā valstī, Direktīvas 2001/55 7. panta un Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punkta piemērošanas nolūkā var tikt pielīdzināti personām, kas pārvietotas šāda iebrukuma dēļ.

99 Šādu interpretāciju piedevām apstiprina Īstenošanas lēmuma 2022/382 14. apsvērums, kurā dalībvalstis tiek mudinātas apsvērt iespēju paplašināt pagaidu aizsardzību, to attiecinot arī uz tām personām, kuras aizbēgušas no Ukrainas neilgi pirms 2022. gada 24. februāra, palielinoties spriedzei, vai kuras atradās Savienības teritorijā tieši pirms minētā datuma un kuras bruņotā konflikta dēļ nevar atgriezties Ukrainā.

100 Otrkārt, Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktā paredzētais nosacījums, ka fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem jābūt pārvietotiem tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona kā obligātās pagaidu aizsardzības saņēmējiem, nav pārkāpts arī ar Nīderlandes iestāžu lēmumu sākotnēji piešķirt šādu fakultatīvu pagaidu aizsardzību bezvalstniekiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem ir pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā, neatkarīgi no tā, vai viņi var drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā. Attiecībā uz pēdējo minēto aspektu jānorāda – lai gan Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punktā starp potenciālajiem fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem skaidri minēti bezvalstnieki un trešo valstu valstspiederīgie, kuri likumīgi uzturas Ukrainā un kuri nevar drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā, jākonstatē, ka šī kategorija 2. panta 3. punktā minēta tikai kā piemērs.

101 No tā izriet, ka Direktīvas 2001/55 7. pants un Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tie ļauj dalībvalstij fakultatīvo pagaidu aizsardzību piemērot trešo valstu valstspiederīgajiem vai bezvalstniekiem – kuriem 2022. gada 23. februārī bija derīga pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā un kuri, visticamāk, atstājuši šo valsti pēc 2021. gada 26. novembra –, neizvērtējot, vai viņi var drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

Par fakultatīvās pagaidu aizsardzības ilgumu

102 Iesākumā, pirmām kārtām, jāuzsver, ka saskaņā ar Direktīvas 2001/55 4. panta 1. punktu sākotnējā obligātā pagaidu aizsardzība principā ilgst vienu gadu un šī viena gada laikposma beigās obligāto pagaidu aizsardzību var automātiski pagarināt par sešiem mēnešiem ne ilgāk kā uz vienu gadu.

103 Bez tam no Direktīvas 2001/55 4. panta 2. punkta izriet – ja pēc šīs direktīvas 4. panta 1. punktā paredzētā divu gadu laikposma cēloņi obligātajai pagaidu aizsardzībai turpina pastāvēt, tad Padome ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma var nolemt šo pagaidu aizsardzību pagarināt par vienu gadu.

104 Tomēr saskaņā ar Direktīvas 2001/55 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu Padome jebkurā laikā var nolemt obligāto pagaidu aizsardzību izbeigt. No 6. panta izriet, ka šāds Padomes lēmums, pirmkārt, tiek pieņemts ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma un, otrkārt, ir balstīts uz fakta konstatāciju, ka situācija izcelsmes valstī ir tāda, lai tiem, kam piešķirta pagaidu aizsardzība, atļautu drošu un ilgstošu atgriešanos, pienācīgi ievērojot cilvēktiesības un pamatbrīvības, un dalībvalstu saistības attiecībā uz neatgriešanu.

105 Otrām kārtām, tā kā Īstenošanas lēmums 2022/382 atbilstoši tā 4. pantam stājās spēkā 2022. gada 4. martā, sākotnējais obligātās pagaidu aizsardzības piemērošanas ilgums bija viens gads līdz 2023. gada 4. martam saskaņā ar Direktīvas 2001/55 4. panta 1. punktu. Kā norādīts pēdējā minētajā tiesību normā, šī aizsardzība tika automātiski pagarināta uz diviem secīgiem sešu mēnešu laikposmiem, proti, vispirms līdz 2023. gada 4. septembrim un pēc tam līdz 2024. gada 4. martam. Visbeidzot, piemērojot šīs direktīvas 4. panta 2. punktu, Padome minēto aizsardzību divas reizes

pagarināja par vienu gadu: vispirms līdz 2025. gada 4. martam saskaņā ar Īstenošanas lēmuma 2023/2409 1. pantu un pēc tam līdz 2026. gada 4. martam – ar Īstenošanas lēmuma 2024/1836 1. pantu.

106 Trešām kārtām, kā norādīts šī sprieduma 91. punktā, attiecībā uz tādām personām kā pamatlietā aplūkotās – kurām, pamatojoties uz Nīderlandes tiesisko regulējumu, kas bija piemērojams no 2022. gada 4. marta līdz 2022. gada 18. jūlijam, tika sniegta fakultatīva pagaidu aizsardzība, bet kuras neatbilda nosacījumiem, kas bija paredzēti 2000. gada Ārvalstnieku noteikumu, redakcijā, kura ir spēkā no 2022. gada 19. jūlija, 3.9.a panta 1. punkta c) apakšpunktā, – tika ieviests pārejas režīms. Šis pārejas režīms vispirms paredzēja, ka attiecībā uz šīm personām jau sniegtā fakultatīvā pagaidu aizsardzība beigsies 2023. gada 4. martā, proti, datumā, kas sakrīt ar Īstenošanas lēmuma 2022/382 piemērošanas sākotnējo ilgumu. Minētais pārejas režīms vēlreiz tika pagarināts līdz 2023. gada 4. septembrim, kas bija šī lēmuma pirmā automātiskā pagarinājuma noteiktais beigu datums. Ar 2024. gada 17. janvāra spriedumu *Raad van State* (Valsts padome) tomēr atzina, ka valsts sekretārs nevar šīm personām atņemt fakultatīvo pagaidu aizsardzību no pēdējā minētā datuma, bet ka šī aizsardzība *ipso iure* beigsies 2024. gada 4. martā, proti, termiņā, kurš izriet no Direktīvas 2001/55 4. panta 1. punkta un kurā pagaidu aizsardzība būtu beigusies, ja Padome nebūtu pieņēmusi lēmumu, piemērojot šīs direktīvas 4. panta 2. punktu.

107 Tātad Nīderlandes iestāžu sniegtā fakultatīvā pagaidu aizsardzība tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem kā pamatlietā aplūkotie zaudēja spēku pirms beidzās obligātā pagaidu aizsardzība.

108 Ievērojot šos ievada precizējumus, jānoskaidro, vai Direktīvas 2001/55 4. un 7. pantā ir noteikts, ka fakultatīvajai pagaidu aizsardzībai, ko Nīderlandes iestādes sniedz šādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, jāturpina pastāvēt tik ilgi, kamēr ir spēkā obligātā pagaidu aizsardzība, ko saskaņā ar šīs direktīvas 5. pantu īstenojusi Padome, vai vismaz līdz beidzas sākotnējā šīs obligātās pagaidu aizsardzības ilguma automātiskais pagarinājums, kas paredzēts 4. panta 1. punktā.

109 Pirmām kārtām, jāuzsver, ka no Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka tas atstāj katras dalībvalsts ziņā lēmumu īstenot fakultatīvo pagaidu aizsardzību tās ieskatā lietderīgu, tostarp humānu, ar līdzjūtību saistītu vai organizatorisku iemeslu dēļ. Turklāt, kā izriet no šī sprieduma 93.–101. punkta, šajā tiesību normā dalībvalstīm atstāta plaša rīcības brīvība, nosakot to personu kategorijas, kuras var saņemt šādu aizsardzību, ar nosacījumu, ka šīs personas ir pārvietotas tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona.

110 Tā kā šajā ziņā nav citu precizējumu, Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktā dalībvalstīm tāpat ir ļauts brīvi noteikt datumu, no kura tās plāno sniegt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, ar nosacījumu, ka tas ir laikposmā no datuma, kad stājas spēkā obligātā pagaidu aizsardzība, līdz datumam, kad tā zaudē spēku.

111 Otrām kārtām, kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 118.–122. punktā, dalībvalstis saglabā kontroli pār fakultatīvās pagaidu aizsardzības ilgumu, kādu tās vēlas sniegt, ar nosacījumu, ka šis ilgums iekļaujas Savienības līmenī noteiktajās pagaidu aizsardzības mehānisma īstenošanas laika robežās. Turklāt, tā kā saskaņā ar Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktu sniegtās pagaidu aizsardzības pamatā ir nevis Savienības tiesībās paredzēts pienākums, bet gan autonoms dalībvalsts lēmums paplašināt šīs aizsardzības saņēmēju loku, šai dalībvalstij jābūt arī iespējai minēto aizsardzību autonomi atcelt.

112 Šo secinājumu neliek apšaubīt fakts, ka Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktā precizēts, ka dalībvalstis var piešķirt iespēju saņemt pagaidu aizsardzību, "kas paredzēta šajā direktīvā", citām personu kategorijām nekā tās, kuras minētas Padomes lēmumā. Ar šo precizējumu 7. pantā vienīgi paredzēts garantēt, ka, neskarot to, kas paredzēts tā 2. punktā, tiesības, kas šīs direktīvas III un IV nodaļā piešķirtas obligātās pagaidu aizsardzības saņēmējiem, tiktu dotas arī fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem, kamēr dalībvalsts, kas sniegusi pagaidu aizsardzību, nav to izbeigusi.

113 Trešām kārtām, Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punkta interpretāciju, kas sniegta šī sprieduma 109.–112. punktā, apstiprina gan šī panta mērķis – mudināt dalībvalstis paplašināt to pārvietoto personu kategorijas, kuras var saņemt pagaidu aizsardzību, gan šīs direktīvas vispārīgākais mērķis, kas, kā atgādināts šī sprieduma 81. punktā, ir izvairīties no starptautiskās aizsardzības piešķiršanas sistēmas pārslogošanas. Izmantojot minētajā pantā paredzēto iespēju kaut vai tikai attiecībā uz ierobežotu pārvietoto personu kategoriju loku vai uz laiku, kas ir īsāks par obligātās pagaidu aizsardzības ilgumu, attiecīgā dalībvalsts veicina šo mērķu īstenošanu.

114 Tādējādi, kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 127. punktā, ja dalībvalstij tiktu aizliegts tās pašas noteiktu iemeslu dēļ fakultatīvo pagaidu aizsardzību atcelt pirms Savienības līmenī paredzētās obligātās pagaidu aizsardzības beigām, dalībvalstis tiktu atturētas no Direktīvas 2001/55 7. pantā paredzētās iespējas īstenošanas un tātad tiktu radīts šķērslis šajā pantā un šajā direktīvā izvirzīto mērķu īstenošanai.

115 No tā izriet, ka saskaņā ar Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktu dalībvalstis var brīvi lemt izbeigt to piešķirto fakultatīvo pagaidu aizsardzību pirms beigusies Savienības līmenī noteiktā obligātā pagaidu aizsardzība. Tātad tām fakultatīvās pagaidu aizsardzības ilgums nav jāpielāgo ne šīs direktīvas 4. panta 1. punktā paredzētajam sākotnējam obligātās pagaidu aizsardzības vai tās automātiskā pagarinājuma ilgumam, ne arī ilgumam, kas attiecīgā gadījumā izriet no minētās direktīvas 4. panta 2. punktā paredzētās obligātās pagaidu aizsardzības brīvprātīgās pagarināšanas.

116 Atšķirības, kas var rasties no tā, ka katra dalībvalsts tādējādi var brīvi noteikt, cik ilga būs fakultatīvā pagaidu aizsardzība, ko tā plāno piešķirt papildu pārvietoto personu kategorijām, ir pilnībā savienojamas ar Direktīvas 2001/55 7. panta tvērumu un mērķi. Kā izriet no šī sprieduma 109.–115. punkta, Savienības likumdevējs šo pantu ir paredzējis kā fakultatīvu tiesību normu un dalībvalstīm, to īstenojot, ir rīcības brīvība, tādējādi atšķirības valstu tiesiskajos regulējumos, ar kuriem šāda iespēja tiek īstenota, ir dabiskas likumdevēja šādi veiktās izvēles sekas (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 12. decembris, *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (Ģimenes atkalapvienošanās – bēgļa māsa), C-519/18, EU:C:2019:1070, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

117 Ceturtām kārtām, lai gan ir taisnība, ka, pieņemot Direktīvu 2001/55, Savienības likumdevējs ir īstenojis kompetenci, kas tam piešķirta ar EKL 63. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktu (tagad LESD 78. panta 2. punkta c) apakšpunkts) un kas – kā apstiprina LESD 4. panta 2. punkta j) apakšpunkts – ir dalīta kompetence, tomēr ar šīs direktīvas 7. pantu šis likumdevējs iespēju noteikt vai nenoteikt personas, kuras papildus tām, ko noteikusi Padome, var izmantot no minētās direktīvas izrietošās tiesības, ir skaidri atstājis dalībvalstīm.

118 Kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 132. punktā, tas vien, ka minētais likumdevējs dalībvalstīm ir devis šādu iespēju, ļauj noraidīt argumentu, ka Savienības un dalībvalstu dalītās kompetences jomā pēdējās minētās būtu zaudējušas savu kompetenci rīkoties, kad Savienība ir īstenojusi tās kompetenci. No tā izriet, ka pretēji tam, ko apgalvo pamatlietā aplūkotie trešo valstu

valstspiederīgie, Direktīvas 2001/55 pieņemšana nav izraisījusi to, ka dalībvalstīm būtu liegta iespēja ierobežot laiku, uz kuru tās plāno atsevišķām trešo valstu valstspiederīgo un bezvalstnieku kategorijām piešķirt fakultatīvo pagaidu aizsardzību.

119 Piektām kārtām, tāpat nav nozīmes apstāklim, ka saskaņā ar Īstenošanas lēmuma 2023/2409 1. pantu šajā lēmumā paredzētā pagaidu aizsardzības pagarināšana skar visas no Ukrainas pārvietotās personas, uz kurām attiecas Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. pants, un tātad tostarp arī 2. panta 3. punktā minētās personas, kas saņem fakultatīvo pagaidu aizsardzību.

120 Ar šī īstenošanas lēmuma 1. pantu vienīgi īstenota Direktīva 2001/55, un tādējādi tas nevar ne nonākt pretrunā šīs direktīvas 7. panta mērķim, ne arī mainīt tā normatīvo saturu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2023. gada 28. februāris, *Fenix International*, C-695/20, EU:C:2023:127, 49. un 50. punkts). No tā izriet, ka minētais 1. pants nevar ierobežot rīcības brīvību, kas dalībvalstīm piešķirta ar 7. pantu.

121 Līdz ar to Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punkts uz fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem attiecas tikai tad, ja attiecīgā dalībvalsts nav šo aizsardzību izbeigusi, un Īstenošanas lēmuma 2023/2409 1. pantā paredzētās pagaidu aizsardzības pagarinājums dalībvalstīm ir saistošs tikai attiecībā uz obligātās pagaidu aizsardzības saņēmējiem.

122 Tas, ka Īstenošanas lēmuma 2023/2409 1. pantā runāts par visām Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. pantā minētajām personām, neizslēdzot tās personas, uz kurām attiecas pēdējā minētā panta 3. punkts, tāpēc jāsaprot tādējādi, ka dalībvalsts piešķirtās fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem līdz 2025. gada 4. martam principā ir visas no Direktīvas 2001/55 izrietošās tiesības, ja vien šī dalībvalsts priekšlaicīgi neizbeidz šo aizsardzību.

123 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Savienības tiesības principā ļauj dalībvalstij tās sniegto fakultatīvo pagaidu aizsardzību atcelt pirms datuma, kad spēku zaudē obligātā pagaidu aizsardzība.

124 Tomēr jāatgādina, ka, izmantojot ar Direktīvas 2001/55 7. pantu piešķirto iespēju, dalībvalstis īsteno Savienības tiesības, citastarp tad, ja tās nolemj atcelt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, ko tās iepriekš sniegušas noteiktiem trešo valstu valstspiederīgajiem vai bezvalstniekiem. No tā izriet, ka šāds atcelšanas lēmums nedrīkst apdraudēt ne šīs direktīvas mērķus, ne tās lietderīgo iedarbību un ka tam jāatbilst it īpaši Savienības tiesību vispārējiem principiem, pie kuriem pieder tiesiskās paļāvības aizsardzības un tiesiskās drošības principi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 12. decembris, *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (Ģimenes atkalapvienošanās – bēgļa māsa), C-519/18, EU:C:2019:1070, 62. un 64. punkts; kā arī 2022. gada 17. novembris, *Avicarvil Farms*, C-443/21, EU:C:2022:899, 38. punkts).

125 Šajā ziņā, runājot, pirmkārt, par Direktīvas 2001/55 mērķu un lietderīgās iedarbības saglabāšanu, no minētās direktīvas 2. panta a) punkta izriet, ka pagaidu aizsardzības mehānisma mērķis citastarp ir saglabāt starptautiskās aizsardzības sistēmas efektīvu darbību dalībvalstīs.

126 Bez tam šīs direktīvas 3. pantā precizēts, ka pagaidu aizsardzība neliedz atzīt bēgļa statusu saskaņā ar šī sprieduma 6. punktā minēto Konvenciju par bēgļa statusu, savukārt minētās direktīvas 17. pantā paredzēts, ka pagaidu aizsardzības saņēmējiem jebkurā laikā jābūt iespējai iesniegt patvēruma pieteikumu un ka to pieteikumu izskatīšana, kuri nav izskatīti pirms pagaidu aizsardzības termiņa beigām, jāpabeidz pēc tā.

127 Tādējādi Direktīvā 2001/55 it īpaši izpaužas rūpes par to, lai trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem, kuri saņem pagaidu aizsardzību, tiktu saglabāta efektīva iespēja saņemt starptautisko aizsardzību, kad ir pienācīgi izvērtēta viņu individuālā situācija, vienlaikus tiem tūlīt garantējot aizsardzību mazākā apjomā, kā atgādināts šī sprieduma 82. punktā.

128 Tāpēc šim mērķim un Direktīvas 2001/55 lietderīgajai iedarbībai būtu pretrunā tas, ja tāda starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšana, kuru šie trešo valstu valstspiederīgie un bezvalstnieki attiecīgā gadījumā iesnieguši un par kuru vēl nav pieņemts lēmums, netiktu pabeigta, stingri ievērojot no Direktīvas 2013/32 izrietošās prasības, pēc fakultatīvās pagaidu aizsardzības termiņa beigām.

129 Turklāt, tiklīdz beigusies fakultatīvā pagaidu aizsardzība, šiem trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem nevar liegt efektīvi izmantot savas tiesības iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas ir būtisks posms šīs aizsardzības piešķiršanas procedūrā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 17. decembris, Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana), C-808/18, EU:C:2020:1029, 99. punkts).

130 Šajā ziņā tas vien, ka pagaidu aizsardzības saņēmējs nav pozitīvi atbildējis uz attiecīgās dalībvalsts iestāžu lūgumu ar mērķi noteikt, vai šis saņēmējs ir vēlējies, lai viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšana tiktu turpināta, nevar izraisīt iespējamā starptautiskās aizsardzības pieteikuma, ko viņš iesniegtu vēlāk, kvalificēšanu par tādu turpmāku pieteikumu Direktīvas 2013/32 2. panta q) punkta izpratnē, kuru var atzīt par nepieņemamu atbilstoši šīs direktīvas 33. panta 2. punkta d) apakšpunktam. Konkrēti – šādu atbildes nesniegšanu nevar pielīdzināt šī pieteikuma tiešai atsaukšanai minētās direktīvas 2. panta q) punkta izpratnē.

131 Runājot, otrkārt, par tiesiskās paļāvības aizsardzības principu, ko minējusi Komisija, jāatgādina, ka tiesības atsaukties uz šo principu ir ikvienam tiesību subjektam, kuram kāda valsts administratīvā iestāde radījusi pamatotas cerības, kas balstītas uz konkrētiem solījumiem, kurus tā esot sniegusi šim subjektam. Tomēr uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principu nevar atsaukties attiecībā uz konkrētu Savienības tiesību akta normu un par Savienības tiesību piemērošanu atbildīgas valsts iestādes rīcība, kas ir pretrunā minētajām tiesībām, nevar pamatot tiesību subjekta tiesisku paļāvību uz to, ka viņam tiks piemērota Savienības tiesībām pretēja attieksme. Savienības tiesiskajam regulējumam neatbilstoša dalībvalsts prakse nevar radīt tiesisko paļāvību privātpersonai, kas gūst labumu no šādi radītās situācijas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 14. jūnijs, *Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers*, C-606/10, EU:C:2012:348, 81. punkts, kā arī 2022. gada 17. novembris, *Avicarvil Farms*, C-443/21, EU:C:2022:899, 39.–41. punkts un tajos minētā judikatūra).

132 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nav pamatota privātpersonu tiesiskā paļāvība uz tādas esošās situācijas saglabāšanos, kura var tikt izmainīta, Savienības iestādēm izmantojot savu rīcības brīvību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Kapniki A. Michailidis*, C-99/22, EU:C:2023:382, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

133 Šajā gadījumā, kā uzsvērts šī sprieduma 104. un 111. punktā, pirmkārt, no Direktīvas 2001/55 6. panta 1. punkta b) apakšpunkta izriet, ka Padome obligāto pagaidu aizsardzību var izbeigt jebkurā laikā, un, otrkārt, no šīs direktīvas 7. panta izriet, ka dalībvalstis nedrīkst saglabāt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, ko tās attiecīgā gadījumā ieviesušas, ilgāk par datumu, kurā beigusies obligātā pagaidu aizsardzība. No tā izriet, ka šajā gadījumā Nīderlandes iestādes nebūtu varējušas fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem sniegt nekādus citus

konkrētus Savienības tiesībām atbilstošus solījumus attiecībā uz šīs aizsardzības minimālo ilgumu, kā vien solījumu, saskaņā ar kuru šīs iestādes apņemtos neizbeigt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, pirms spēku zaudē obligātā pagaidu aizsardzība.

134 Tomēr no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem neizriet, ka Nīderlandes iestādes būtu sniegušas pamatlietā aplūkotajiem trešo valstu valstspiederīgajiem šādu solījumu, taču tas jāpārbauda iesniedzējtiesām.

135 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 2001/55 4. un 7. pants jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj, ka dalībvalsts, kas sniegusi pagaidu aizsardzību citām personu kategorijām nekā tās, kuras minētas Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 1. un 2. punktā, liedz šīm personu kategorijām iespēju saņemt pagaidu aizsardzību tik ilgi, cik to saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu nolēmusi sniegt Padome. Šī dalībvalsts var atcelt pagaidu aizsardzību, ko tā sniegusi minētajām personu kategorijām, pirms datuma, kurā spēku zaudē pagaidu aizsardzība, ko nolēmusi sniegt Padome, it īpaši ar nosacījumu, ka minētā dalībvalsts neapdraud ne Direktīvas 2001/55 mērķus, ne tās lietderīgo iedarbību un ievēro Savienības tiesību vispārējos principus.

Par pirmo un otro jautājumu lietā C-244/24

136 Ar pirmajiem diviem jautājumiem, kas jāizvērtē kopā, iesniedzējtiesa lietā C-244/24 būtībā vaicā, vai Direktīvas 2008/115 6. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj atgriešanas lēmuma pieņemšanu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo – kurš likumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, pamatojoties uz šīs dalībvalsts izmantoto iespēju tam piešķirt fakultatīvo pagaidu aizsardzību –, pirms šī aizsardzība beigusies, ja zināms, ka minētā aizsardzība zaudēs spēku datumā, kas ir drīzā nākotnē, un ka šī lēmuma iedarbība tiek apturēta līdz šim datumam.

137 Pirmām kārtām, jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punktu minētā direktīva attiecas uz visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā. No tā izriet, ka šīs direktīvas piemērošanas joma definēta, atsaucoties tikai uz nelikumīgās uzturēšanās situāciju, kurā atrodas trešās valsts valstspiederīgais, neatkarīgi no šīs situācijas pamatā esošajiem iemesliem vai pasākumiem, kas var tikt noteikti attiecībā uz šo valstspiederīgo (spriedums, 2024. gada 17. oktobris, *Ararat*, C-156/23, EU:C:2024:892, 31. un 32. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

138 Tāpēc dalībvalsts atgriešanas lēmumu Direktīvas 2008/115 6. panta izpratnē var pieņemt tikai attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš uzturas tās teritorijā nelikumīgi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2018. gada 19. jūnijs, *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 37., 38. un 59. punkts, kā arī 2023. gada 9. novembris, *Odbor azylové a migrační politiky MV* (Atgriešanas direktīvas piemērošanas joma), C-257/22, EU:C:2023:852, 39. punkts).

139 Šīs direktīvas 6. panta 6. punkts, augstākais, ietver atļauju pieņemt lēmumu par likumīgas uzturēšanās izbeigšanu vienlaikus ar atgriešanas lēmumu – ar vienu un to pašu administratīvo aktu; šī kumulācijas iespēja dalībvalstīm ļauj nodrošināt administratīvo procedūru, kuru iznākumā tiek pieņemti minētie lēmumi, kā arī procedūru, kurās tiek izskatītas pārsūdzības par minētajiem lēmumiem, vienlaicīgumu vai pat apvienošanu, tāpat kā pārvarēt praktiskas grūtības saistībā ar atgriešanas lēmumu paziņošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 19. jūnijs, *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 49. punkts).

140 No tā izriet, ka Direktīva 2008/115 nepieļauj, ka dalībvalsts pieņem atgriešanas lēmumu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš tās teritorijā uzturas likumīgi.

141 Kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 151. punktā, apstāklis, ka kompetentā valsts iestāde atgriešanas lēmumā skaidri precizē, ka tas nav spēkā, kamēr attiecīgās personas uzturēšanās ir likumīga, neliek apšaubīt šādu secinājumu.

142 Pirmkārt, no Regulas 2018/1860 3. panta 1. punkta izriet, ka attiecīgajai dalībvalstij par ikvienu atgriešanas lēmumu no tā pieņemšanas brīža nekavējoties jāievieto brīdinājums *SIS*, lai "pārliecinātos, ka atgriešanās pienākums ir izpildīts, un lai atbalstītu atgriešanas lēmumu izpildi", citastarp tad, ja šim lēmumam nav tūlītējas iedarbības. Pēdējā minētajā gadījumā datumā, kad šis brīdinājums tiek ievietots, attiecīgā persona joprojām likumīgi uzturas šīs dalībvalsts teritorijā un tai var būt tiesības doties uz citām dalībvalstīm.

143 Otrkārt, kompetentā valsts iestāde šādu priekšlaicīgu atgriešanas lēmumu pieņemtu situācijā, kad tai nav iespējas ņemt vērā jebkādas apstākļu izmaiņas, kas notiktu laikā starp šī lēmuma pieņemšanu un attiecīgās personas likumīgās uzturēšanās beigām un kam būtu ievērojama ietekme uz šīs personas situācijas novērtējumu no Direktīvas 2008/115 un it īpaši tās 5. panta skatpunkta.

144 Visbeidzot jāprecizē, ka – pretēji tam, ko apgalvo Nīderlandes valdība, – atgriešanas lēmuma pieņemšana, pārkāpjot šī sprieduma 140. punktā atgādināto materiāltiesisko prasību, nav līdzvērtīga tāda procesuāla pienākuma neievērošanai, kādas ir tiesības tikt uzklausītam, kuras aplūkotas lietā, kas bija pamatā 2013. gada 10. septembra spriedumam G. un R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533). Par šādas materiāltiesiskas prasības pārkāpumu tātad jāpiemēro sankcija, un nav jāizvērtē, vai kompetentā iestāde būtu varējusi pieņemt citādu lēmumu, ja tā nebūtu izdarījusi šo pārkāpumu.

145 Otrām kārtām, no Direktīvas 2001/55 8. panta kopsakarā ar tās 2. panta g) punktu izriet, pirmkārt, ka attiecīgajai dalībvalstij pagaidu aizsardzības saņēmējam jāizsniedz uzturēšanās atļauja, kas tam ļauj uzturēties šīs dalībvalsts teritorijā.

146 Otrkārt, kā izklāstīts šī sprieduma 112. punktā, dalībvalsts īstenotās fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem atbilstoši šīs direktīvas 7. pantam jābūt pilnīgi visām tiesībām, kas ar minēto direktīvu piešķirtas obligātās pagaidu aizsardzības saņēmējiem. Līdz ar to šai dalībvalstij fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem ir jāpiešķir uzturēšanās atļauja, kas tiem ļauj uzturēties tās teritorijā, kamēr šī aizsardzība tiem nav atņemta.

147 No tā izriet, ka tikmēr, kamēr šīs personas turpina saņemt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, tās likumīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā un tātad attiecībā uz tām nevar tikt pieņemts atgriešanas lēmums Direktīvas 2008/115 izpratnē.

148 Šāds secinājums nav pretrunā Direktīvas 2001/55 normām, kuras veltītas konkrēti atgriešanai.

149 Piemēram, šīs direktīvas 20. pantā paredzēts, ka pēc pagaidu aizsardzības izbeigšanās vispārējos tiesību aktus par aizsardzību un ārvalstniekiem dalībvalstīs piemēro, "neskarot" minētās direktīvas "21., 22. un 23. pantu". Šie panti neietekmē principu, ka atgriešanas lēmums Direktīvas 2008/115 izpratnē, ar kuru attiecīgajai personai nosaka pienākumu atstāt Savienības teritoriju, var tikt pieņemts tikai attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi.

150 Katrā ziņā jāuzsver, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/115 4. panta 2. punktu šī direktīva neierobežo Kopienas tiesību aktu noteikumus imigrācijas un patvēruma jomā, tostarp Direktīvas 2001/55 normas, ja vien tās varētu būt labvēlīgākas trešās valsts valstspiederīgajiem. Taču tas tā nebūtu tādas tiesību normas gadījumā, ar kuru dalībvalstīm atgriešanas lēmumus atļauts pieņemt priekšlaicīgi.

151 Tādējādi – pretēji tam, ko apgalvo Nīderlandes valdība, – nekas neliecina par to, ka atgriešanas lēmuma priekšlaicīga pieņemšana attiecīgajām personām nodrošinātu labāku tiesību aizsardzību tiesā. Tas tā vēl jo vairāk ir tāpēc, kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma lietā C-244/24, ka termiņš prasības celšanai par šādu lēmumu sākas tā pieņemšanas datumā, nevis datumā, kurā tas stājas spēkā.

152 Visbeidzot, trešām kārtām, ir taisnība, kā uzsver Nīderlandes valdība, ka, beidzoties fakultatīvajai pagaidu aizsardzībai, par atgriešanas lēmumu pieņemšanu atbildīgās valsts iestādes varētu saskarties ar lielu skaitu individuālu situāciju, kas jāizskata vienlaikus, un tas varētu izraisīt traucējumus šo iestāžu darbībā. Tomēr šāds risks pats par sevi nevar būt pietiekams, lai ļautu atkāpties no šī sprieduma 147. punktā atgādinātā principa.

153 Proti, vispirms saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru dalībvalsts nevar aizbildināties ar iekšējām grūtībām, lai pamatotu no Savienības tiesībām izrietošu pienākumu neizpildi (spriedums, 2023. gada 8. jūnijs, *UFC – Que choisir* un *CLCV*, C-407/21, EU:C:2023:449, 72. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

154 Turpinot – visu to personu uzturēšanās attiecīgās dalībvalsts teritorijā, kurām sniegta fakultatīvā pagaidu aizsardzība, automātiski nekļūst nelikumīga datumā, kad šī aizsardzība izbeigta. Piemēram, it īpaši dažas no šīm personām var būt iesniegušas starptautiskās aizsardzības pieteikumu un, pamatojoties uz to, tām principā var būt tiesības palikt attiecīgās dalībvalsts teritorijā; tās ir tiesības, kuras liedz attiecībā uz šīm personām pieņemt atgriešanas lēmumu, vismaz tik ilgi, kamēr nav pieņemts lēmums par to pieteikumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 16. novembris, Komisija/Ungārija (Krimināalatbildības noteikšana par palīdzību patvēruma meklētājiem), C-821/19, EU:C:2021:930, 137. punkts).

155 Turklāt, lai gan ir taisnība, ka trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam ir tiesības pirms atgriešanas lēmuma pieņemšanas paust viedokli par savas uzturēšanās likumību, par iespējamo Direktīvas 2008/115 5. panta un 6. panta 2.–5. punkta piemērošanu, kā arī par savas atgriešanas kārtību, attiecīgā dalībvalsts šo personu var uzklausīt datumā, kurā tā vēl neuzturas tās teritorijā nelikumīgi, ar nosacījumu, ka netiek ietekmēta minētās personas iespēja sniegt apsvērumus lietderīgi un efektīvi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 5. novembris, *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, 69.–71. punkts, un 2014. gada 11. decembris, *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 68. punkts).

156 Visbeidzot – lai gan Direktīvas 2008/115 mērķis ir ieviest efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, un tātad tāda trešās valsts valstspiederīgā izraidīšanai, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, principā jābūt dalībvalstu prioritātei (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 10. septembris, G. un R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 43. punkts), tomēr pēdējām minētajām arī jānodrošina, ka tiek ievērotas materiāltiesiskās un procesuālās prasības, kas tām noteiktas saskaņā ar Savienības tiesībām, lai šie valstspiederīgie tiktu repatriēti humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu pamattiesības, kā arī cieņu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 27. aprīlis, M. D. (Aizliegums ieceļot Ungārijā), C-528/21, EU:C:2023:341, 72. punkts).

157 Citiem vārdiem sakot, kad dalībvalsts iestādes, kas atbildīgas par atgriešanas lēmumu pieņemšanu, saskaras ar ļoti lielu skaitu individuālu gadījumu, kuri jāizskata vienlaikus, jo beigusies šīs dalībvalsts sniegtā fakultatīvā pagaidu aizsardzība, Direktīva 2008/115 nepieļauj vienīgi to, ka šīs iestādes, ņemot vērā šādu situāciju, tādu atgriešanas lēmumu pieņemšanu – kas jāpieņem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem, kuri minētās dalībvalsts teritorijā uzturas nelikumīgi tāpēc, ka beigusies tiem sniegtā fakultatīvā pagaidu aizsardzība, – atliek ilgāk par saprātīgu termiņu.

158 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 2008/115 6. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj atgriešanas lēmuma pieņemšanu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo – kurš likumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, pamatojoties uz šīs dalībvalsts izmantoto iespēju tam piešķirt fakultatīvo pagaidu aizsardzību –, pirms šī aizsardzība beigusies, pat tad, ja zināms, ka minētā aizsardzība zaudēs spēku datumā, kas ir drīzā nākotnē, un ka šī lēmuma iedarbība tiek apturēta līdz šim datumam.

Par tiesāšanās izdevumiem

159 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) **Padomes Direktīvas 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas, 4. un 7. pants**

   jāinterpretē tādējādi, ka

   tie pieļauj, ka dalībvalsts, kas sniegusi pagaidu aizsardzību citām personu kategorijām nekā tās, kuras minētas Padomes Īstenošanas lēmuma (ES) 2022/382 (2022. gada 4. marts), ar ko Direktīvas 2001/55/EK 5. panta izpratnē konstatē no Ukrainas pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību un nosaka pagaidu aizsardzības ieviešanu, 2. panta 1. un 2. punktā, liedz šīm personu kategorijām iespēju saņemt pagaidu aizsardzību tik ilgi, cik to saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu nolēmusi sniegt Eiropas Savienības Padome. Šī dalībvalsts var atcelt pagaidu aizsardzību, ko tā sniegusi minētajām personu kategorijām, pirms datuma, kurā zaudē spēku pagaidu aizsardzība, ko nolēmusi sniegt Padome, it īpaši ar nosacījumu, ka minētā dalībvalsts neapdraud ne Direktīvas 2001/55 mērķus, ne tās lietderīgo iedarbību un ievēro Savienības tiesību vispārējos principus.

2) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, 6. pants**

   jāinterpretē tādējādi, ka

tas nepieļauj atgriešanas lēmuma pieņemšanu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo – kurš likumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, pamatojoties uz šīs dalībvalsts izmantoto, Direktīvas 2001/55 7. pantā paredzēto iespēju tam piešķirt fakultatīvo pagaidu aizsardzību –, pirms šī aizsardzība beigusies, pat tad, ja zināms, ka minētā aizsardzība zaudēs spēku datumā, kas ir drīzā nākotnē, un ka šī lēmuma iedarbība tiek apturēta līdz šim datumam.

[Paraksti]